

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a opta)

12 iulie 2018*

„Concurență – Înțelegeri – Piața europeană a cablurilor electrice – Decizie prin care se constată o încălcare a articolului 101 TFUE – Încălcare unică și continuă – Dovada încălcării – Durata participării – Distanțare publică – Calcularea cuantumului amenzii – Gravitatea încălcării – Competență de fond”

În cauza T-441/14,

Brugg Kabel AG, cu sediul în Brugg (Elveția),

Kabelwerke Brugg AG Holding, cu sediul în Brugg,

reprezentate de A. Rinne, de A. Boos, și de M. Lichtenegger, avocați,

reclamante,

împotriva

Comisiei Europene, reprezentată de H. Leupold, de H. van Vliet și de C. Vollrath, în calitate de agenți, asistați de A. Israel, avocat,

pârâtă,

având ca obiect o cerere întemeiată pe articolul 263 TFUE prin care se solicită, cu titlu principal, anularea Deciziei C(2014) 2139 final a Comisiei din 2 aprilie 2014 privind o procedură inițiată în temeiul articolului 101 [TFUE] și al articolului 53 din Acordul privind [SEE] (cazul AT.39610 – Cabluri electrice), în ceea ce privește reclamantele, și, cu titlu subsidiar, reducerea cuantumului amenzii aplicate acestora,

TRIBUNALUL (Camera a opta),

compus din domnul A. M. Collins, președinte, doamna M. Kancheva (raportor) și domnul R. Barents, judecători,

grefier: domnul L. Grzegorzcyk, administrator,

având în vedere faza scrisă a procedurii și în urma ședinței din 1 iunie 2017,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: germana

Hotărâre

I. Istoricul cauzei

A. Reclamantele și sectorul în cauză

- 1 Reclamantele, Kabelwerke Brugg AG Holding și filiala sa deținută integral, Brugg Kabel AG, sunt societăți elvețiene care își desfășoară activitatea în sectorul producției și al furnizării de cabluri electrice subterane.
- 2 Cablurile electrice submarine și subterane sunt utilizate sub apă și, respectiv, sub pământ pentru transportul și distribuția de energie electrică. Ele sunt clasificate în trei categorii: joasă tensiune, medie tensiune, precum și înaltă și foarte înaltă tensiune. Cablurile electrice de înaltă și de foarte înaltă tensiune sunt vândute, în majoritatea cazurilor, în cadrul unor proiecte. Aceste proiecte constau într-o combinație a cablului electric și a echipamentelor, a instalațiilor și a serviciilor suplimentare necesare. Cablurile electrice de înaltă și de foarte înaltă tensiune sunt vândute în întreaga lume unor operatori majori de rețele naționale și altor întreprinderi din sectorul energiei electrice, în principal în cadrul unor achiziții publice.

B. Procedura administrativă

- 3 Prin scrisoarea din 17 octombrie 2008, societatea suedeză ABB AB a transmis Comisiei Comunităților Europene o serie de declarații și de documente referitoare la unele practici comerciale restrictive în sectorul producției și al furnizării cablurilor electrice subterane și submarine. Aceste declarații și documente au fost transmise în cadrul unei cereri de imunitate în sensul Comunicării Comisiei privind imunitatea la amenzi și reducerea cuantumului amenzilor în cauzele referitoare la înțelegeri (JO 2006, C 298, p. 17, Ediție specială, 08/vol. 5, p. 3, denumită în continuare „Comunicarea privind clemența”).
- 4 În intervalul 28 ianuarie-3 februarie 2009, în urma declarațiilor date de ABB, Comisia a efectuat inspecții în incintele Prysmian SpA și ale Prysmian Cavi e Sistemi Energia Srl, precum și ale altor societăți europene în cauză, și anume Nexans SA și Nexans France SAS.
- 5 La 2 februarie 2009, societățile japoneze Sumitomo Electric Industries Ltd, Hitachi Cable Ltd și J-Power Systems Corp. au introdus o cerere comună de imunitate la amendă în conformitate cu punctul 14 din Comunicarea privind clemența sau, cu titlu subsidiar, de reducere a cuantumului acesteia, în conformitate cu punctul 27 din această comunicare. Ulterior, ele au transmis Comisiei alte declarații orale și alte documente.
- 6 În cursul investigației, Comisia a trimis mai multe solicitări de informații, conform articolului 18 din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele [101] și [102 TFUE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167, rectificare în Ediție specială, 08/vol. 4, p. 269) și punctului 12 din Comunicarea privind clemența, unor întreprinderi din sectorul producției și al furnizării de cabluri electrice subterane și submarine.
- 7 La 30 iunie 2011, Comisia a deschis o procedură și a adoptat o comunicare privind obiecțiunile împotriva următoarelor entități juridice: Nexans France, Nexans, Pirelli & C. SpA, Prysmian Cavi e Sistemi Energia, Prysmian, The Goldman Sachs Group, Inc., Sumitomo Electric Industries, Hitachi Cable, J-Power Systems, Furukawa Electric Co. Ltd, Fujikura Ltd, Viscas Corp., SWCC Showa Holdings

Co. Ltd, Mitsubishi Cable Industries Ltd, Exsym Corp., ABB, ABB Ltd, nkt cables GmbH, NKT Holding A/S, Silec Cable SAS, Grupo General Cable Sistemas, SA, Safran SA, General Cable Corp., LS Cable & System Ltd, Taihan Electric Wire Co. Ltd și reclamantele.

- 8 În intervalul 11-18 iunie 2012, toți destinatarii comunicării privind obiecțiunile, cu excepția Furukawa Electric, au participat la o audiere administrativă în fața Comisiei.
- 9 Prin Hotărârea din 14 noiembrie 2012, Nexans France și Nexans/Comisia (T-135/09, EU:T:2012:596), și prin Hotărârea din 14 noiembrie 2012, Prysmian și Prysmian Cavi e Sistemi Energia/Comisia (T-140/09, nepublicată, EU:T:2012:597), Tribunalul a anulat în parte deciziile de inspecție adresate, pe de o parte, Nexans și Nexans France și, pe de altă parte, Prysmian și Prysmian Cavi e Sistemi Energia, în măsura în care aceste decizii priveau alte cabluri electrice decât cele submarine și cele subterane de înaltă tensiune și materialul asociat acestor alte cabluri, și a respins acțiunile în rest. La 24 ianuarie 2013, Nexans și Nexans France au formulat recurs împotriva primei dintre aceste hotărâri. Prin Hotărârea din 25 iunie 2014, Nexans și Nexans France/Comisia (C-37/13 P, EU:C:2014:2030), Curtea a respins acest recurs.
- 10 La 2 aprilie 2014, Comisia a adoptat Decizia C(2014) 2139 final privind o procedură inițiată în temeiul articolului 101 [TFUE] și al articolului 53 din Acordul privind SEE (cazul AT.39610 – Cabluri electrice) (denumită în continuare „decizia atacată”).

C. Decizia atacată

1. Încălcarea în cauză

- 11 Articolul 1 din decizia atacată prevede că mai multe întreprinderi au participat, în perioade diferite, la o încălcare unică și continuă a articolului 101 TFUE în „sectorul cablurilor electrice de (foarte) înaltă tensiune subterane și/sau submarine”. În esență, Comisia a constatat că, începând cu luna februarie a anului 1999 și până la sfârșitul lunii ianuarie a anului 2009, principalii producători europeni, japonezi și sud-coreeni de cabluri electrice submarine și subterane au participat la o rețea de reuniuni multilaterale și bilaterale și au stabilit contacte care urmăreau restrângerea concurenței în cazul unor proiecte privind cabluri electrice subterane și submarine de (foarte) înaltă tensiune pe teritorii specifice, prin împărțirea piețelor și a clienților și prin denaturarea în acest mod a desfășurării normale a concurenței [considerentele (10)-(13) și (66) ale deciziei menționate].
- 12 În decizia atacată, Comisia a considerat că înțelegerea avea două configurații principale care constituiau un ansamblu compozit. Mai exact, în opinia sa, înțelegerea avea două componente:
 - „configurația A/R a înțelegerii”, ce regrupa întreprinderile europene denumite în general „membrii R”, întreprinderile japoneze, desemnate ca „membri A”, și, în sfârșit, întreprinderile sud-coreene, desemnate ca „membri K”. Configurația menționată permitea realizarea obiectivului de alocare a teritoriilor și a clientelei între producătorii europeni, japonezi și sud-coreeni. Această alocare se realiza potrivit unui acord privind „teritoriul național”, în temeiul căruia producătorii japonezi și sud-coreeni se abțineau să intre în concurență pentru proiecte care se desfășurau pe „teritoriul național” al producătorilor europeni, în timp ce aceștia din urmă se angajau să rămână în afara piețelor din Japonia și din Coreea de Sud. La aceasta se adăuga alocarea de proiecte în „teritoriile de export”, și anume restul lumii, cu excepția în special a Statelor Unite, care, într-o anumită perioadă, respecta o cotă „60/40”, în sensul că 60 % din proiecte erau rezervate producătorilor europeni, iar restul de 40 % producătorilor asiatici;

- „configurația europeană a înțelegerii”, care implica alocarea de teritorii și de clienți de către producătorii europeni pentru proiecte care urmau să fie realizate pe „teritoriul național” european sau alocate unor producători europeni [a se vedea punctul 3.3 din decizia atacată și în special considerentele (73) și (74) ale acestei decizii].
- 13 Comisia a constatat că participanții la înțelegere instituiseră obligații de comunicare a datelor pentru a permite supravegherea acordurilor de alocare [considerentele (94)-(106) și (111)-(115) ale deciziei atacate].
- 14 Luând în considerare rolul pe care diferiții participanți la înțelegere l-au jucat în cadrul punerii în aplicare a acesteia, Comisia i-a clasificat în trei grupe. Mai întâi, Comisia a definit nucleul dur al înțelegerii, căruia îi aparțineau, pe de o parte, întreprinderile europene Nexans France, întreprinderile filiale ale Pirelli & C., fostă Pirelli SpA, care au participat succesiv la înțelegere (denumite în continuare „Pirelli”) și Prysmian Cavi e Sistemi Energia și, pe de altă parte, întreprinderile japoneze Furukawa Electric, Fujikura și întreprinderea în comun a acestora, Viscas, precum și Sumitomo Electric Industries, Hitachi Cable și întreprinderea în comun a acestora, J-Power Systems [considerentele (545)-(561) ale deciziei atacate]. În continuare, Comisia a diferențiat un grup de întreprinderi care nu făceau parte din nucleul dur, dar care nu puteau fi considerate totuși actori marginali ai înțelegerii și a clasificat în acest grup ABB, Exsym, Brugg Kabel și entitatea constituită de Sagem SA, Safran și Silec Cable [considerentele (562)-(575) ale deciziei menționate]. În sfârșit, Comisia a considerat că Mitsubishi Cable Industries, SWCC Showa Holdings, LS Cable & System, Taihan Electric Wire și nkt cables erau actori marginali ai înțelegerii [considerentele (576)-(594) ale acestei decizii].

2. Răspunderea reclamantelor

- 15 Răspunderea Brugg Kabel a fost reținută din cauza participării sale directe la încălcare între 14 decembrie 2001 și 16 noiembrie 2006. Kabelwerke Brugg a fost recunoscută ca fiind răspunzătoare pentru încălcare, în calitate de societate-mamă a Brugg Kabel, în aceeași perioadă [considerentele (859)-(861) ale deciziei atacate].

3. Amenda aplicată

- 16 Prin articolul 2 litera (b) din decizia atacată, reclamantelor li se aplică o amendă în cuantum de 8 490 000 de euro „în solidar”.
- 17 Pentru calcularea cuantumului amenzilor, Comisia a aplicat articolul 23 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1/2003 și metodologia expusă în Orientările privind calcularea amenzilor aplicate în temeiul [articolului menționat] (JO 2006, C 210, p. 2, Ediție specială, 08/vol. 4, p. 264, denumite în continuare „Orientările din 2006 privind calcularea amenzilor”).
- 18 În primul rând, în ceea ce privește cuantumul de bază al amenzilor, după ce a stabilit valoarea vânzărilor pertinente, în conformitate cu punctul 18 din Orientările din 2006 privind calcularea amenzilor [considerentele (963)-(994) ale deciziei atacate], Comisia a stabilit proporția din această valoare a vânzărilor care să reflecte gravitatea încălcării, în conformitate cu punctele 22 și 23 din orientările menționate. În această privință, Comisia a apreciat că încălcarea, prin natura sa, constituia una dintre restrângerile cele mai grave aduse concurenței, ceea ce justifica o cotă de gravitate de 15 %. De asemenea, Comisia a aplicat o majorare de 2 % a coeficientului pentru gravitate în privința tuturor destinatarilor din cauza cotei de piață cumulate, precum și a sferei geografice cvasimondiale a înțelegerii, care acoperea printre altele întreg teritoriul Spațiului Economic European (SEE). Pe de altă parte, Comisia a considerat printre altele că comportamentul întreprinderilor europene producea mai multe prejudicii concurenței decât comportamentul celorlalte întreprinderi, în sensul că, în afară de participarea la „configurația A/R a înțelegerii”, întreprinderile europene împărțiseră între ele proiectele privind cablurile electrice în cadrul „configurației europene a înțelegerii”. Pentru acest motiv, Comisia a

stabilit proporția din valoarea vânzărilor ce urma a fi luată în considerare pentru gravitatea încălcării la 19 % în cazul întreprinderilor europene și la 17 % în cazul celorlalte întreprinderi [considerentele (997)-(1010) ale deciziei menționate].

- 19 În ceea ce privește coeficientul multiplicator referitor la durata încălcării, Comisia a reținut, în ceea ce privește reclamantele, un coeficient de 4,91 pentru perioada cuprinsă între 14 decembrie 2001 și 16 noiembrie 2006. În plus, Comisia a inclus în quantumul de bază al amenzii un quantum suplimentar, și anume taxa de intrare), ce reprezintă 19 % din valoarea vânzărilor. Quantumul menționat stabilit în acest mod s-a ridicat la 8 937 000 de euro [considerentele (1011)-(1016) ale deciziei atacate].
- 20 În al doilea rând, în ceea ce privește modalitățile de sistematizare a quantumului de bază al amenzilor, Comisia nu a constatat circumstanțe agravante care ar putea afecta quantumul de bază al amenzii stabilite în privința fiecăruia dintre participanții la înțelegere, cu excepția ABB. În schimb, în ceea ce privește circumstanțele atenuante, Comisia a decis să reflecte în quantumul amenzilor rolul jucat de diferite întreprinderi în punerea în aplicare a înțelegerii. Astfel, Comisia a redus cu 10 % quantumul de bază al amenzii care urma să fie aplicată actorilor marginali ai înțelegerii și cu 5 % quantumul de bază al amenzii care urma să fie aplicată întreprinderilor a căror implicare în înțelegere era medie. În plus, a acordat Mitsubishi Cable Industries și SWCC Showa Holdings, pentru perioada care a precedat constituirea Exsym, precum și LS Cable & System și Taihan Electric Wire o reducere suplimentară de 1 % pentru faptul că nu au avut cunoștință de anumite aspecte ale încălcării unice și continue și pentru lipsa răspunderii lor în privința acestora. În schimb, întreprinderilor care aparțineau nucleului dur al înțelegerii nu le-a fost acordată nicio reducere a quantumului de bază al amenzii [considerentele (1017)-(1020) și (1033) ale deciziei atacate]. Pe de altă parte, în temeiul Orientărilor din 2006 privind calcularea amenzilor, Comisia a acordat Mitsubishi Cable Industries o reducere suplimentară de 3 % pentru cooperarea sa efectivă în afara cadrului Comunicării privind clemența [considerentul (1041) al deciziei menționate].
- 21 În plus, Comisia a decis să acorde ABB imunitate la amendă și să reducă amenda aplicată J-Power Systems, Sumitomo Electric Industries și Hitachi Cable cu 45 % pentru a ține seama de cooperarea acestor întreprinderi în cadrul Comunicării privind clemența.

II. Procedura și concluziile părților

- 22 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 16 iunie 2014, reclamantele au introdus prezenta acțiune.
- 23 La 28 septembrie 2016, în cadrul măsurilor de organizare a procedurii prevăzute la articolul 89 alineatul (3) literele (a) și (d) din Regulamentul de procedură, Tribunalul a adresat întrebări Comisiei și a invitat-o să depună anumite documente, în special versiunile neconfidențiale ale răspunsurilor celorlalți destinatari la comunicarea privind obiecțiunile.
- 24 Întrucât compunerea camerelor Tribunalului a fost modificată, în aplicarea articolului 27 alineatul (5) din Regulamentul de procedură, judecătorul raportor a fost repartizat la Camera a opta (noua compunere), căreia, în consecință, i-a fost atribuită prezenta cauză.
- 25 Prin scrisoarea din 31 octombrie 2016, Comisia a răspuns la întrebările adresate de Tribunal și a depus documentele solicitate, cu excepția versiunilor neconfidențiale ale răspunsurilor la comunicarea privind obiecțiunile date de Nexans France, de Nexans, de The Goldman Sachs Group, de Sumitomo Electric Industries, de Hitachi Cable, de J-Power Systems, de Furukawa Electric, de Fujikura, de Mitsubishi Cable Industries, de Exsym, de nkt cables, de NKT Holding, de Silec Cable, de Grupo General Cable Sistemas, de Safran, de General Cable, de LS Cable & System, de ABB, de Pirelli & C., de Prysmian,

de Prysmian Cavi e Sistemi Energia, de SWCC Showa Holdings, de Taihan Electric Wire și de Viscas. Comisia a precizat că, în pofida solicitării sale în această privință, societățile menționate nu pregătiseră încă o versiune neconfidențială a răspunsului lor la comunicarea privind obiecțiunile.

26 La propunerea judecătorului raportor, Tribunalul (Camera a opta) a decis deschiderea fazei orale a procedurii. Pledoariile părților și răspunsurile acestora la întrebările adresate de Tribunal au fost ascultate în ședința din 1 iunie 2017.

27 Reclamantele solicită Tribunalului:

- anularea articolului 1 punctul 2, a articolului 2 litera (b) și a articolului 3 din decizia atacată, în măsura în care prin acestea sunt obligate „în solidar” la plata unei amenzi în cuantum de 8 490 000 de euro din cauza răspunderii lor în săvârșirea unei încălcări unice și continue a articolului 101 TFUE și a articolului 53 din Acordul privind SEE între 14 decembrie 2001 și 16 noiembrie 2006;
- anularea în parte a deciziei atacate, în măsura în care în aceasta sunt recunoscute de asemenea ca fiind răspunzătoare, din cauza pretensei lor participări la diferite acorduri și practici concertate constitutive ale încălcării unice și continue, pentru unele încălcări individuale ale articolului 101 TFUE și ale articolului 53 din Acordul privind SEE;
- cu titlu subsidiar, reducerea cuantumului amenzii care le-a fost aplicată prin articolul 2 litera (b) din decizia atacată;
- obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

28 Comisia solicită Tribunalului:

- respingerea acțiunii;
- obligarea reclamantelor la plata cheltuielilor de judecată.

III. În drept

29 În cadrul acțiunii, reclamantele formulează atât concluzii în anularea în parte a deciziei atacate, cât și concluzii privind reducerea cuantumului amenzii care le-a fost aplicată.

A. Cu privire la concluziile în anulare

30 În susținerea concluziilor în anulare, reclamantele invocă șase motive. Primul motiv este întemeiat pe încălcări ale dreptului la apărare și ale dreptului la un proces echitabil. Al doilea motiv este întemeiat pe necompetența Comisiei de a sancționa o încălcare săvârșită în state terțe și lipsită de incidență în SEE. Al treilea motiv este întemeiat pe o eroare de apreciere și pe încălcări ale obligației de motivare și ale dreptului la prezumția de nevinovăție, consacrat la articolul 6 paragraful 2 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „CEDO”), precum și la articolul 48 alineatul (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”) coroborate cu articolul 6 alineatele (2) și (3) TUE, din cauza stabilirii eronate în sarcina reclamantelor a unei răspunderi pentru pretinsa lor participare la o încălcare unică și continuă. Al patrulea motiv este întemeiat pe o neîndeplinire a sarcinii de investigare, din cauza unor erori de fapt și a denaturării elementelor de probă privind pretinsa participare a reclamantelor la înțelegere, precum și pe o încălcare a obligației de motivare. Al cincilea motiv este întemeiat pe o încălcare a „dreptului material” din cauza unei aplicări eronate a articolului 101 TFUE sau a articolului 53 din Acordul

privind SEE. Al șaselea motiv este întemeiat pe o încălcare a articolului 23 alineatele (2) și (3) din Regulamentul nr. 1/2003, precum și a principiilor egalității de tratament și proporționalității, pe o eroare de motivare, pe mai multe erori de apreciere și pe un abuz de putere în ceea ce privește calcularea cuantumului amenzii aplicate reclamantelor.

1. Cu privire la primul motiv, întemeiat pe încălcări ale dreptului la apărare și ale dreptului la un proces echitabil

- 31 Primul motiv cuprinde două aspecte. Primul aspect este întemeiat pe o încălcare a dreptului la un proces echitabil din cauza refuzului Comisiei de a transmite reclamantelor în limba germană solicitările de informații și comunicarea privind obiecțiunile. Al doilea aspect este întemeiat pe o încălcare a dreptului la apărare din cauza refuzului Comisiei de a acorda reclamantelor accesul la răspunsurile altor întreprinderi la comunicarea privind obiecțiunile care conțin în mod potențial informații dezincriminatoire.

a) Cu privire la notificarea în limba engleză a solicitărilor de informații și a comunicării privind obiecțiunile

- 32 Reclamantele susțin că Comisia le-a încălcat dreptul la un proces echitabil și dreptul la apărare prin faptul că solicitările de informații și comunicarea privind obiecțiunile le-au fost notificate de aceasta exclusiv în limba engleză, deși Brugg Kabel solicitase în mai multe rânduri să îi fie comunicate în limba germană.
- 33 Reclamantele susțin că, în temeiul dreptului la un proces echitabil, al principiului respectării dreptului la apărare și al articolului 6 paragraful 3 litera a) din CEDO, în cazul în care Comisia se adresează unei societăți al cărui sediu social este situat pe teritoriul unui stat care nu face parte din SEE, are obligația să utilizeze limba oficială a acestui stat din moment ce acea limbă face parte dintre limbile oficiale ale Uniunii Europene și, în plus, acea limbă face parte dintre limbile de lucru ale Comisiei. În consecință, astfel cum s-ar fi precizat, de altfel, în documentul Comisiei intitulat „Antitrust Manual of Procedures”, în cazul unei societăți precum Brugg Kabel, al cărui sediu social este situat în cantonul Aargau (Elveția), în care limba oficială este germana, Comisia avea obligația să utilizeze această limbă și să obțină o dispensă din partea societății menționate, cel târziu înainte de comunicarea privind obiecțiunile.
- 34 Or, în speță, după ce Comisia s-a adresat inițial Brugg Kabel în limba engleză, o funcționară din cadrul Direcției Generale Concurență a Comisiei i-ar fi informat pe reprezentanții societății respective, cu ocazia unei convorbiri telefonice din 23 octombrie 2009, că Comisia nu putea să răspundă favorabil la cererea lor de a li se transmite o versiune în limba germană a solicitării sale de informații din 20 octombrie 2009 pentru motivul că această societate nu avea sediul social într-un stat membru al Uniunii. Potrivit reclamantelor, abia în urma acestui refuz reprezentanții aceleiași societăți au cerut o traducere doar parțială a solicitării respective de informații, astfel cum reiese din scrisoarea adresată Comisiei la 27 octombrie 2009. În mod contrar celor susținute de Comisie, societatea respectivă nu ar fi așteptat, așadar, audierea în fața consilierului-auditor pentru a solicita ca aceasta să i se adreseze în limba germană. În plus, voința societății în cauză de a utiliza limba germană drept limbă de procedură ar reieși în mod clar din faptul că a răspuns la toate solicitările de informații, precum și la comunicarea privind obiecțiunile în această limbă.
- 35 Refuzul Comisiei de a notifica Brugg Kabel, în limba germană, solicitările de informații și comunicarea privind obiecțiunile ar fi necesitat perioade de traducere din limba engleză în limba germană, care ar fi determinat o reducere a timpului consacrat în mod normal apărării sale. Reclamantele susțin în această privință că, în mod contrar celor arătate de Comisie, cunoașterea limbii engleze în cadrul societății menționate nu îndeplinea cerințele prevăzute la articolul 6 paragraful 3 litera a) din CEDO. Dimpotrivă, atât activitatea cotidiană, cât și reuniunile cadrelor de conducere și reuniunile

controlorilor de gestiune s-ar fi desfășurat în mod regulat în limba germană. De asemenea, potrivit reclamantelor, germana era limba în care erau redactate corespondența internă a acestei societăți și documentele interne precum rapoartele anuale sau manualul de conducere, care ulterior erau traduse în limba engleză de un prestator de servicii extern. În sfârșit, nu ar avea importanță faptul că contactele în litigiu dintre Brugg Kabel și ceilalți producători de cabluri electrice au avut loc în principal în limba engleză întrucât era vorba despre expunerea pur tehnică a unui colaborator în limbajul profesionist al producătorilor de cabluri electrice, în timp ce comunicarea privind obiecțiunile conținea reproșuri complexe pe care societatea în discuție trebuia să fie în măsură să le înțeleagă perfect pentru a putea să le studieze din punct de vedere tehnic și juridic.

- 36 Pe de altă parte, reclamantele susțin că Comisia le-a încălcat deopotrivă dreptul la apărare în fața Tribunalului prin faptul că în memoriul în apărare a utilizat citate în limbile engleză și franceză fără a furniza o traducere, astfel cum impune articolul 35 alineatul (3) din Regulamentul de procedură al Tribunalului din 2 mai 1991. În opinia lor, nu era posibilă remediarea acestei lipse a traducerii în stadiul duplicii, o asemenea regularizare nefiind admisibilă întrucât invocaseră deja în cererea introductivă critica referitoare la încălcarea limbii de procedură. Din această împrejurare ar rezulta că toate pasajele din memoriul în apărare care conțin asemenea citate trebuie să fie înlăturate ca inadmisibile.
- 37 Comisia contestă argumentația reclamantelor.
- 38 În această privință, trebuie amintit că, deși CEDO nu constituie, atât timp cât Uniunea nu a aderat la aceasta, un instrument juridic integrat în mod formal în ordinea juridică a Uniunii, articolul 6 alineatul (3) TUE, prevede că drepturile fundamentale recunoscute de convenția menționată constituie principii generale ale dreptului Uniunii, iar articolul 52 alineatul (3) din cartă impune să se dea drepturilor conținute în aceasta corespunzătoare drepturilor garantate de convenția menționată același înțeles și aceeași întindere ca cele pe care le conferă aceasta din urmă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 iulie 2013, Schindler Holding și alții/Comisia, C-501/11 P, EU:C:2013:522, punctul 32 și jurisprudența citată).
- 39 Trebuie amintit de asemenea că, în conformitate cu articolul 6 paragraful 3 litera a) din CEDO, orice acuzat are dreptul să fie informat în termenul cel mai scurt într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit asupra naturii și a cauzei acuzației aduse împotriva sa.
- 40 Trebuie amintit și că, potrivit jurisprudenței, Comisia nu poate fi calificată drept „instanță” în sensul articolului 6 din CEDO (a se vedea Hotărârea din 10 martie 1992, Shell/Comisia, T-11/89, EU:T:1992:33, punctul 39 și jurisprudența citată). În plus, respectarea articolului 6 din CEDO nu exclude ca, într-o procedură de natură administrativă, să fie aplicată o „pedeapsă” mai întâi de către o autoritate administrativă care nu îndeplinește ea însăși condițiile prevăzute la articolul 6 paragraful 1 din CEDO, cu condiția ca decizia autorității respective să facă obiectul controlului ulterior al unui organ judiciar investit cu competență de fond (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 iulie 2013, Schindler Holding și alții/Comisia, C-501/11 P, EU:C:2013:522, punctul 35). Rezultă de aici că reclamantele nu pot invoca, în ceea ce privește Comisia, o încălcare a articolului 6 din CEDO.
- 41 Totuși, trebuie amintit deopotrivă că, potrivit jurisprudenței, respectarea dreptului la apărare, pe care articolul 41 din cartă îl face un element consubstanțial al dreptului la bună administrare, trebuie respectat în toate împrejurările, în special în orice procedură susceptibilă să conducă la aplicarea unor sancțiuni, chiar dacă este vorba despre o procedură administrativă. În acest context, ea impune ca întreprinderile și asocierile în cauză să aibă posibilitatea, încă din stadiul procedurii administrative, să își prezinte în mod util punctul de vedere îndeosebi asupra realității și a pertinentei faptelor, a obiecțiilor și a circumstanțelor invocate de Comisie (a se vedea Hotărârea din 27 septembrie 2012, Shell Petroleum și alții/Comisia, T-343/06, EU:T:2012:478, punctele 82 și 88 și jurisprudența citată).

- 42 Reiese de asemenea din jurisprudență că dreptul la apărare al întreprinderilor vizate de procedurile administrative în urma cărora pot fi aplicate sancțiuni trebuie să fie respectat de Comisie și în cursul procedurilor de investigație prealabilă, întrucât este important să se evite ca acest drept să poată fi compromis iremediabil în cadrul unor asemenea proceduri, printre care inspecțiile, care pot avea un caracter determinant pentru stabilirea probelor privind caracterul nelegal al comportamentului întreprinderilor de natură să angajeze răspunderea acestora (Hotărârea din 14 noiembrie 2012, Nexans France și Nexans/Comisia, T-135/09, EU:T:2012:596, punctul 41).
- 43 În lumina principiilor amintite la punctele 38-42 de mai sus trebuie să se verifice dacă trimiterea către reclamante a solicitărilor de informații, precum și notificarea comunicării privind obiecțiunile în limba engleză a adus atingere dreptului lor la apărare.
- 44 În primul rând, în ceea ce privește trimiterea solicitărilor de informații în limba engleză, trebuie să se arate că, astfel cum s-a amintit la punctul 42 de mai sus, obligația Comisiei de a respecta dreptul la apărare în cadrul investigațiilor prealabile deschiderii propriu-zise a procedurii în materia înțelegerii urmărește să evite ca acest drept să poată fi compromis iremediabil în cadrul investigațiilor în discuție. Acesta este motivul pentru care Comisia trebuie să îndeplinească obligația de respectare a dreptului la apărare în special cu ocazia inspecțiilor, care pot avea un caracter decisiv pentru stabilirea probelor privind caracterul nelegal al comportamentului întreprinderilor, de natură să angajeze răspunderea acestora.
- 45 Trebuie să se considere că o asemenea logică este aplicabilă și în cazul solicitărilor de informații adresate de Comisie întreprinderilor în cauză în cadrul investigației prealabile, răspunsurile la aceste solicitări fiind susceptibile să fie utilizate de Comisie, precum în speță, pentru dovedirea caracterului nelegal al comportamentului acestor întreprinderi.
- 46 Totuși, se impune constatarea că, deși solicitările de informații din 7 aprilie 2009, din 20 octombrie 2009, din 31 martie 2010 și din 29 noiembrie 2010, pe care Comisia le-a adresat Brugg Kabel, erau redactate în limba engleză, din dosar reiese că reclamantele au avut posibilitatea să înțeleagă în mod suficient solicitările în discuție pentru a răspunde la fiecare dintre ele. De altfel, trebuie să se sublinieze că Brugg Kabel a solicitat traducerea doar a anumitor pasaje din solicitarea Comisiei din 20 octombrie 2009 și că, după ce Comisia a transmis traducerile respective, Brugg Kabel a răspuns la această solicitare de informații. Trebuie de asemenea să se sublinieze că Comisia nu a impus nicidecum Brugg Kabel să îi răspundă la solicitările de informații în limba engleză. Prin urmare, trebuie să se constate că Brugg Kabel avea posibilitatea să își exprime în mod util punctul de vedere cu privire la informațiile solicitate de Comisie.
- 47 De asemenea, în măsura în care argumentația reclamantelor poate fi interpretată în sensul că refuzul Comisiei de a adresa Brugg Kabel solicitările de informații în limba germană, astfel cum s-a amintit în scrisoarea lor din 27 octombrie 2009, constituie o încălcare a articolului 41 alineatul (4) din cartă, aceasta nu poate fi convingătoare. Astfel, această dispoziție prevede dreptul oricărei persoane de a se adresa instituțiilor în una dintre limbile tratatelor și de a primi răspuns în aceeași limbă. Or, trebuie să se constate că în speță Comisia este cea care s-a adresat Brugg Kabel, solicitându-i un răspuns acesteia din urmă, iar nu invers.
- 48 În al doilea rând, în ceea ce privește notificarea comunicării privind obiecțiunile în limba engleză, trebuie să se arate că, deși Comisia trebuie să respecte dreptul la apărare în cadrul unei investigații prealabile, această obligație i se impune *a fortiori* după deschiderea oficială a unei proceduri administrative care se poate finaliza prin adoptarea unor sancțiuni împotriva întreprinderilor în cauză, astfel cum s-a amintit la punctul 42 de mai sus.
- 49 Totuși, în speță, independent de nivelul exact de înțelegere a limbii engleze pe care îl puteau avea personalul și cadrele de conducere ale reclamantelor, trebuie să se constate că, astfel cum reiese din scrisoarea adresată de Brugg Kabel Comisiei la 1 septembrie 2011, acestea nu au solicitat un termen

suplimentar pentru a răspunde la comunicarea privind obiecțiunile din motive de traducere, ci pentru a dispune de timp suplimentar în vederea analizării în detaliu a tuturor documentelor din dosar și numeroasele afirmații cuprinse în comunicarea privind obiecțiunile și ținând seama de resursele limitate pe care le puteau consacra acestei sarcini. Or, este dificil de crezut că, dacă reclamantele ar fi avut dificultăți să înțeleagă versiunea în limba engleză a comunicării privind obiecțiunile sau ar fi avut nevoie de mai mult timp pentru traducerea acesteia, ele nu ar fi menționat asemenea împrejurări pentru a-și motiva cererea de prelungire a termenului de răspuns la comunicarea privind obiecțiunile. Trebuie de asemenea să se constate că reclamantele au fost în măsură să răspundă la comunicarea privind obiecțiunile, cu toate că răspunsul lor a fost redactat în limba germană, ceea ce atestă încă o dată faptul că reclamantele cunoșteau suficient limba engleză pentru a înțelege natura și cauza acuzației formulate împotriva lor și pentru a-și exprima poziția în mod util în această privință.

- 50 Având în vedere considerațiile care precedă, argumentația reclamantelor întemeiată pe încălcarea dreptului la apărare în procedura administrativă din cauza notificării către reclamante în limba engleză a solicitărilor de informații și a comunicării privind obiecțiunile trebuie respinsă ca nefondată.
- 51 Pe de altă parte, în ceea ce privește pretinsa încălcare a dreptului la apărare al reclamantelor în cadrul prezentei proceduri jurisdicționale, trebuie să se arate de la bun început că această critică poate fi respinsă doar ca inoperantă în măsura în care este prezentată în susținerea unui motiv întemeiat pe încălcarea dreptului la apărare al Brugg Kabel în cadrul procedurii administrative.
- 52 În rest, argumentația reclamantelor care privește înlăturarea ca inadmisibile a pasajelor din memoriul în apărare pentru motivul că, din moment ce nu ar respecta limba de procedură, ar aduce atingere dreptului lor la apărare nu poate fi admisă.
- 53 În această privință, este cert că limba de procedură în prezenta cauză este germană. În plus, din articolul 35 alineatul (3) primul și al doilea paragraf din Regulamentul de procedură din 2 mai 1991, aplicabil la data depunerii memoriului în apărare, reiese că limba de procedură trebuie să fie folosită în special în memoriile și în susținerile orale ale părților, inclusiv în înscrisurile anexate, și că orice înscris depus sau anexat și redactat într-o altă limbă decât cea de procedură trebuie însoțit de o traducere în limba de procedură.
- 54 Rezultă din această dispoziție că Comisia avea obligația să furnizeze o traducere în limba de procedură a pasajelor citate într-o altă limbă în memoriul în apărare. Comisia nu se poate exonera de această obligație pentru unicul motiv că exista o traducere a anumitor pasaje de acest gen în decizia atacată și care a fost anexată la cererea introductivă sau că alte pasaje erau extrase din anexele la cererea introductivă sau chiar că era vorba despre declarații ale unui angajat al reclamantelor.
- 55 Or, trebuie să se constate că Comisia a îndreptat această neregularitate formală prin depunerea traducerii pasajelor în discuție în anexele la duplică.
- 56 În plus, în mod contrar celor susținute de reclamante, împrejurarea că ele invocasera deja în cererea introductivă o critică întemeiată pe nerespectarea limbii de procedură nu se opunea unei asemenea regularizări. Astfel, este suficient să se arate că acea critică se referea la limba utilizată de Comisie în procedura administrativă, care nu poate aduce atingere limbii de procedură în cadrul procedurii jurisdicționale.
- 57 Rezultă că pasajele din memoriul în apărare redactate într-o altă limbă decât limba de procedură nu pot fi considerate inadmisibile.
- 58 Având în vedere considerațiile care precedă, primul aspect al primului motiv trebuie respins ca nefondat.

b) Cu privire la refuzul Comisiei de a acorda accesul la răspunsurile formulate de ceilalți destinatari ai comunicării privind obiecțiunile

- 59 Reclamantele impută Comisiei că le-a încălcat dreptul la apărare prin faptul că a refuzat să le acorde accesul sau să îi acorde avocatului lor accesul la versiunea neconfidențială a răspunsurilor formulate de ceilalți destinatari ai comunicării privind obiecțiunile, cu excepția unui acces extrem de restrâns la răspunsurile date de ABB și de J-Power Systems, cu toate că acestea conțineau în mod potențial elemente de probă dezincriminatoare referitoare în special la obiectul reuniunii din 14 decembrie 2001 de la Divonne-les-Bains (Franța), considerată în mod eronat de Comisie ca fiind momentul de început al participării Brugg Kabel la încălcare, și la întreruperea participării acesteia din urmă la încălcare în cursul anului 2005.
- 60 Reclamantele susțin că divulgarea răspunsurilor formulate de ceilalți destinatari ai comunicării privind obiecțiunile era cu atât mai justificată cu cât, pe de o parte, în Hotărârea din 7 ianuarie 2004, Aalborg Portland și alții/Comisia (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P și C-219/00 P, EU:C:2004:6), Curtea a statuat că Comisia nu poate să decidă de una singură care sunt elementele pertinente pentru apărarea lor, ceea ce, în definitiv, nu putea să facă, și, pe de altă parte, li se impută că au participat la o încălcare unică și continuă care conduce la a se considera că ele sunt răspunzătoare pentru practici ale altor întreprinderi la care ele nu au participat și, eventual, de care nici nu aveau cunoștință.
- 61 Potrivit reclamantelor, în mod contrar celor susținute de Comisie, acordarea accesului la răspunsurile formulate de ceilalți destinatari ai comunicării privind obiecțiunile, susceptibile să conțină elemente dezincriminatoare, nu ar fi avut ca efect, în speță, întârzierea pe termen nedefinit a încheierii procedurii administrative, deoarece Comisia acordase deja un asemenea acces altor destinatari ai comunicării privind obiecțiunile.
- 62 În plus, reclamantele susțin că nu li se poate solicita, pentru a demonstra că documentele care conțin informații potențial dezincriminatoare ar fi fost utile în apărarea lor, să dea indicii precise referitoare la conținutul documentelor respective la care, prin definiție, nu au avut acces. Cerința unui început de probă în această privință, astfel cum reiese din Hotărârea din 27 septembrie 2012, Shell Petroleum și alții/Comisia (T-343/06, EU:T:2012:478), citată de Comisie, ar urmări facilitarea sarcinii probei în cazul întreprinderilor cărora Comisia le-a refuzat accesul la un document dezincriminator și nu ar trebui să fie interpretată într-un mod în care să facă imposibilă administrarea acestei probe. Reclamantele apreciază că, în speță, ar fi suficient să indice, astfel cum au procedat, că răspunsurile formulate de ceilalți destinatari ai comunicării privind obiecțiunile puteau confirma că niciun pretins participant la înțelegere nu se referea la reuniunea din 14 decembrie 2001 de la Divonne-les-Bains (Franța) ca fiind o „reuniune R”, în cursul căreia Brugg Kabel ar fi participat la punerea în aplicare a înțelegerii.
- 63 Comisia contestă argumentația reclamantelor.
- 64 În această privință, în primul rând, în ceea ce privește teza reclamantelor potrivit căreia Comisia avea obligația să le acorde accesul la răspunsurile formulate de ceilalți destinatari ai comunicării privind obiecțiunile pentru motivul că nu este de competența ei să decidă de una singură cu privire la relevanța documentelor colectate în cadrul procedurii în scopul apărării reclamantelor, trebuie să se constate că aceasta nu poate fi admisă.
- 65 Astfel, trebuie amintit că, potrivit articolului 27 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1/2003, înainte de adoptarea deciziilor prevăzute la articolele 7, 8 și 23 și la articolul 24 alineatul (2) din regulamentul menționat, Comisia acordă întreprinderilor și asocierilor de întreprinderi care fac obiectul procedurii desfășurate de Comisie ocazia de a-și exprima punctul de vedere cu privire la obiecțiunile formulate de

Comisie. Aceeași dispoziție prevede că „Comisia își fundamentează deciziile doar pe obiecțiunile asupra cărora părțile în cauză au putut prezenta comentarii” și că „[a]utorii plângerii sunt implicați îndeaproape în proceduri”.

- 66 Astfel, accesul la dosar în cazurile de concurență are drept scop în special să se permită destinatarilor comunicării privind obiecțiunile să ia cunoștință de elementele de probă din dosarul Comisiei, pentru a se putea exprima în mod util cu privire la concluziile la care Comisia a ajuns în comunicarea sa privind obiecțiunile, pe baza acestor elemente (Hotărârea din 2 octombrie 2003, *Corus UK/Comisia*, C-199/99 P, EU:C:2003:531, punctul 125). Accesul la dosar face, așadar, parte dintre garanțiile procedurale care urmăresc protejarea dreptului la apărare și asigurarea în special a exercitării efective a dreptului de a fi ascultat.
- 67 Conform jurisprudenței, dreptul de acces la dosar presupune ca întreprinderii în cauză să i se acorde de către Comisie posibilitatea de a recurge la o examinare a tuturor documentelor care figurează în dosarul de investigare și care sunt susceptibile să fie pertinente pentru apărarea sa. Acestea cuprind atât documentele incriminatorii, cât și pe cele dezincriminatorii, sub rezerva secretelor comerciale ale altor întreprinderi, a documentelor interne ale Comisiei și a altor informații confidențiale (Hotărârea din 7 ianuarie 2004, *Aalborg Portland și alții/Comisia*, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P și C-219/00 P, EU:C:2004:6, punctul 68 și jurisprudența citată).
- 68 Totuși, întreprinderea în cauză este informată doar la începutul etapei în contradictoriu administrative, prin intermediul comunicării privind obiecțiunile, cu privire la toate elementele esențiale pe care Comisia se întemeiază în acest stadiu al procedurii, iar această întreprindere dispune de un drept de acces la dosar în vederea garantării exercitării efective a dreptului său la apărare. În consecință, răspunsul celorlalte părți la comunicarea privind obiecțiunile nu este, în principiu, inclus în ansamblul documentelor din dosarul de investigare pe care îl pot consulta părțile (Hotărârea din 30 septembrie 2009, *Hoechst/Comisia*, T-161/05, EU:T:2009:366, punctul 163, Hotărârea din 12 iulie 2011, *Toshiba/Comisia*, T-113/07, EU:T:2011:343, punctul 42, și Hotărârea din 12 iulie 2011, *Mitsubishi Electric/Comisia*, T-133/07, EU:T:2011:345, punctul 41).
- 69 Cu toate acestea, în cazul în care Comisia intenționează să se întemeieze pe un fragment dintr-un răspuns la o comunicare privind obiecțiunile sau pe un document anexat la un astfel de răspuns pentru stabilirea existenței unei încălcări într-o procedură de aplicare a articolului 101 alineatul (1) TFUE sau a articolului 53 alineatul (1) din Acordul privind SEE, celelalte întreprinderi implicate în această procedură trebuie să fie în măsură să își exprime punctul de vedere cu privire la un astfel de element de probă. În asemenea împrejurări, fragmentul în discuție dintr-un răspuns la comunicarea privind obiecțiunile sau documentul anexat la un asemenea răspuns constituie astfel un element incriminator pentru diferitele întreprinderi care ar fi participat la încălcare (Hotărârea din 12 iulie 2011, *Toshiba/Comisia*, T-113/07, EU:T:2011:343, punctul 43, și Hotărârea din 12 iulie 2011, *Mitsubishi Electric/Comisia*, T-133/07, EU:T:2011:345, punctul 42).
- 70 Prin analogie, dacă un fragment dintr-un răspuns la o comunicare privind obiecțiunile sau un document anexat la un asemenea răspuns poate fi pertinent pentru apărarea unei întreprinderi prin faptul că îi permite să invoce elemente care nu concordă cu concluziile Comisiei din acel stadiu, acesta constituie un element dezincriminator. În acest caz, întreprinderea în cauză trebuie să fie în măsură să recurgă la o examinare a fragmentului ori a documentului în discuție și să se pronunțe în privința acestuia (Hotărârea din 12 iulie 2011, *Toshiba/Comisia*, T-113/07, EU:T:2011:343, punctul 44, și Hotărârea din 12 iulie 2011, *Mitsubishi Electric/Comisia*, T-133/07, EU:T:2011:345, punctul 43).
- 71 Pe de altă parte, trebuie amintit că punctul 8 din Comunicarea Comisiei privind regulile de acces la dosarul Comisiei în cauzele în temeiul articolelor 101 și 102 TFUE, al articolelor 53, 54 și 57 din Acordul privind SEE și al Regulamentului (CE) nr. 139/2004 al Consiliului (JO 2005, C 325, p. 7, Ediție specială, 08/vol. 4, p. 220) prevede că „dosarul Comisiei” într-o anchetă în domeniul concurenței este

alcătuit din totalitatea documentelor care au fost obținute, produse și/sau compilate de către Direcția Generală Concurență a Comisiei în timpul anchetei. Punctul 27 din comunicarea menționată precizează că:

„Accesul la dosar se acordă la cerere și, în mod normal, o singură dată, după ce Comisia a notificat părților comunicarea privind obiecțiunile, pentru a respecta principiul egalității armelor și protejarea drepturilor apărării. Prin urmare, de regulă, părțile nu au acces la răspunsurile altor părți la obiecțiunile formulate de Comisie.

Cu toate acestea, părțile au acces la documentele primite după comunicarea privind obiecțiunile în faze mai avansate ale procedurii administrative, atunci când astfel de documente pot constitui noi elemente de probă – cu rol în acuzare sau în apărare – cu privire la declarațiile formulate în legătură această parte în comunicarea privind obiecțiunile întocmită de Comisie. Este vorba în special de cazul în care Comisia intenționează să ia ca bază probe noi.”

- 72 Rezultă de aici că, în mod contrar celor susținute de reclamante, Comisiei îi revine sarcina să efectueze o primă apreciere a caracterului potențial dezincriminator al informațiilor conținute în documentele primite după comunicarea privind obiecțiunile în cazul în care o întreprindere în cauză solicită accesul la asemenea documente.
- 73 În această privință, reclamantele nu se pot prevala de jurisprudența potrivit căreia nu poate fi exclusiv în sarcina Comisiei, care notifică obiecțiunile și ia decizia prin care se aplică o sancțiune, să identifice documentele utile pentru apărarea întreprinderii în cauză, întrucât această considerație referitoare la documentele din dosarul întocmit de Comisie nu se poate aplica unor răspunsuri date de alte părți în cauză la obiecțiunile comunicate de aceasta din urmă (Hotărârea din 27 septembrie 2012, Shell Petroleum și alții/Comisia, T-343/06, EU:T:2012:478, punctul 89).
- 74 Pe de altă parte, trebuie respinsă și teza reclamantelor potrivit căreia împrejurarea că li se impută participarea la o încălcare unică și continuă justifică să li se acorde accesul la răspunsurile formulate de ceilalți destinatari ai comunicării privind obiecțiunile pentru ca ele însele să poată identifica în aceste răspunsuri elemente de probă dezincriminatorie. Astfel, este suficient să se arate că în cauzele în care s-au pronunțat Hotărârea din 12 iulie 2011, Toshiba/Comisia (T-113/07, EU:T:2011:343), Hotărârea din 12 iulie 2011, Mitsubishi Electric/Comisia (T-133/07, EU:T:2011:345), și Hotărârea din 27 septembrie 2012, Shell Petroleum și alții/Comisia (T-343/06, EU:T:2012:478), reclamantelor li se impută deopotrivă participarea la o încălcare unică și continuă.
- 75 În al doilea rând, în ceea ce privește argumentul reclamantelor potrivit căruia în esență Comisia le-a încălcat dreptul la apărare prin faptul că a refuzat, pe baza unei aprecieri eronate a pertinentei pentru apărarea lor a unor informații conținute în răspunsurile formulate de ceilalți destinatari ai comunicării privind obiecțiunile, să le acorde accesul la versiunea neconfidențială a răspunsurilor respective, trebuie să se constate că nici acesta nu poate fi admis.
- 76 Trebuie amintit că, în cazul în care un document aflat în posesia Comisiei, ce poate fi calificat drept element dezincriminator, din moment ce este susceptibil să discolpe o întreprindere căreia i se impută că a participat la o încălcare, nu este comunicat acestei întreprinderi, dreptul la apărare al acestei întreprinderi este încălcat dacă întreprinderea respectivă demonstrează că elementul în discuție ar fi putut să fie util pentru apărarea sa (a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 decembrie 2013, Siemens și alții/Comisia, C-239/11 P, C-489/11 P și C-498/11 P, nepublicată, EU:C:2013:866, punctul 367).

- 77 O asemenea dovadă poate fi furnizată prin demonstrarea faptului că nedivulgarea a putut influența, în detrimentul întreprinderii respective, derularea procedurii și conținutul deciziei Comisiei sau chiar că a putut să afecteze sau să facă mai dificilă apărarea intereselor acestei întreprinderi în cursul procedurii administrative (Hotărârea din 19 decembrie 2013, Siemens și alții/Comisia, C-239/11 P, C-489/11 P și C-498/11 P, nepublicată, EU:C:2013:866, punctul 368).
- 78 Posibilitatea ca un înscris nedivulgat să fi putut avea vreo influență asupra derulării procedurii și asupra conținutului deciziei Comisiei nu se poate stabili decât după o examinare provizorie a anumitor mijloace de probă care evidențiază faptul că înscrisurile nedivulgate au putut avea, în considerarea acestor mijloace de probă, o importanță care nu ar fi trebuit neglijată (Hotărârea din 14 martie 2013, Fresh Del Monte Produce/Comisia, T-587/08, EU:T:2013:129, punctul 688).
- 79 În această privință, nu se poate impune reclamantelor care au invocat un motiv întemeiat pe încălcarea dreptului lor la apărare ca, în cererea lor introductivă, să dezvolte o argumentație elaborată sau care detaliază o serie de indicii pentru a demonstra că procedura administrativă ar fi putut conduce la un rezultat diferit dacă acestea ar fi avut acces la anumite elemente care, în fapt, nu le-au fost comunicate niciodată. O asemenea abordare ar însemna, astfel, să se impună în sarcina acestora efectuarea unei *probatio diabolica* (Hotărârea din 14 martie 2013, Fresh Del Monte Produce/Comisia, T-587/08, EU:T:2013:129, punctul 689).
- 80 Cu toate acestea, revine reclamantului sarcina să furnizeze un prim indiciu privind utilitatea, pentru apărarea sa, a documentelor necomunicate (Hotărârea din 14 martie 2013, Fresh Del Monte Produce/Comisia, T-587/08, EU:T:2013:129, punctul 690).
- 81 Așadar, în speță trebuie să se verifice dacă argumentele prezentate de reclamante furnizează un prim indiciu al utilității, pentru apărarea lor, a răspunsurilor formulate de ceilalți destinatari ai comunicării privind obiecțiunile.
- 82 Reclamantele susțin că accesul la răspunsurile formulate de ceilalți destinatari ai comunicării privind obiecțiunile le-ar fi permis să dovedească un fapt negativ, și anume că nici Pirelli, nici Nexans France nu menționaseră că reuniunea din 14 decembrie 2001 de la Divonne-les-Bains, care constituie, în opinia Comisiei, punctul de plecare al participării reclamantelor la înțelegere, era o reuniune R. Potrivit reclamantelor, accesul la aceste răspunsuri le-ar fi dat și posibilitatea să confirme că ceilalți membri ai înțelegerii aveau cunoștință că ele își întrerupseseră participarea la înțelegere în anul 2005.
- 83 *Primo*, în ceea ce privește reuniunea din 14 decembrie 2001 de la Divonne-les-Bains, trebuie arătat că, în mod contrar celor susținute de Comisie, împrejurarea că această reuniune a fost menționată în solicitarea sa de informații din 31 martie 2010 și că reclamantele au avut acces la răspunsurile formulate de ceilalți destinatari ai acestei solicitări de informații nu lipsește de interes cererea lor de acces la răspunsurile formulate de ceilalți destinatari ai comunicării privind obiecțiunile. Astfel, conținutul răspunsurilor formulate de Nexans France și de Pirelli la solicitarea de informații a Comisiei din 31 martie 2010, în care acești participanți la înțelegere nu și-au exprimat poziția cu privire la participarea lor la reuniunea din 14 decembrie 2001 de la Divonne-les-Bains și cu privire la obiectul acestei reuniuni, nu permite să se prevadă poziția lor în această privință în răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile.
- 84 Totuși, trebuie să se arate că împrejurarea că alți participanți la înțelegere nu s-au exprimat, în răspunsurile la comunicarea privind obiecțiunile pe care le-au formulat, asupra naturii reuniunii din 14 decembrie 2001 de la Divonne-les-Bains, presupunând că este dovedită, nu este, în sine, de natură să susțină apărarea reclamantelor.

- 85 Astfel, este cert că, în comunicarea privind obiecțiunile, Comisia a menționat că fusese organizată o reuniune R la Divonne-les-Bains la 14 decembrie 2001 și că participanții la această reuniune erau, în toate cazurile, Nexans France, reprezentată de domnul J., Sagem, reprezentată de domnul V., și Brugg Kabel, reprezentată de domnul N.
- 86 Or, împrejurarea că, față de o asemenea acuzație, Nexans France și Sagem nu au încercat eventual să conteste natura reuniunii din 14 decembrie 2001 de la Divonne-les-Bains în răspunsurile pe care le-au formulat la comunicarea privind obiecțiunile ar tinde mai degrabă să demonstreze că ele admiteau faptele care le erau imputate de Comisie în această privință.
- 87 Pe de altă parte, în măsura în care argumentația reclamantelor privește și pretinsa lipsă a unei luări de poziție a Pirelli cu privire la natura reuniunii din 14 decembrie 2001 de la Divonne-les-Bains, întrucât reclamantele au admis participarea Pirelli la această reuniune în propriile răspunsuri la comunicarea privind obiecțiunile (a se vedea punctul 156 de mai jos), trebuie să se constate că aceasta trebuie respinsă. Astfel, întrucât în comunicarea privind obiecțiunile Comisia nu a acuzat Pirelli că a participat la acea reuniune, lipsa unei luări de poziție a acesteia din urmă cu privire la natura reuniunii respective nu poate, în niciun caz, să fie interpretată ca fiind o confirmare a faptului că această reuniune avea sau nu avea un caracter anticoncurențial.
- 88 *Secundo*, în ceea ce privește argumentația reclamantelor potrivit căreia răspunsurile formulate de ceilalți destinatari ai comunicării privind obiecțiunile conțineau cu siguranță elemente de natură să demonstreze că ele își întrerupseseră participarea la înțelegere în anul 2005, trebuie să se arate că aceasta este lipsită de precizie. Astfel, reclamantele nu menționează care sunt faptele pe care răspunsurile formulate de ceilalți destinatari ai comunicării privind obiecțiunile se presupune că trebuie să le demonstreze sau care sunt afirmațiile specifice ale Comisiei din comunicarea privind obiecțiunile, referitoare la participarea lor la înțelegere în anul 2005, pe care aceste răspunsuri ar putea să le repună în discuție. De asemenea, reclamantele nu explică motivul pentru care consideră că elementele dezincriminatoare referitoare la participarea lor la înțelegere în anul 2005 ar putea să se găsească în răspunsurile formulate de toți destinatarii comunicării privind obiecțiunile.
- 89 Prin urmare, trebuie să se considere că argumentele reclamantelor nu sunt de natură să dea un prim indiciu al utilității, pentru apărarea lor, a răspunsurilor, care nu le-au fost comunicate, formulate de ceilalți destinatari ai comunicării privind obiecțiunile.
- 90 Având în vedere jurisprudența amintită la punctul 73 de mai sus, trebuie să se respingă ca nefondat și argumentul reclamantelor invocat în ședință potrivit căruia faptul că Comisia nu a pregătit o versiune neconfidențială a răspunsurilor formulate de toți destinatarii comunicării privind obiecțiunile, astfel încât să permită comunicarea către întreprinderea în discuție, după caz, a elementelor dezincriminatoare pe care le puteau conține în privința unei întreprinderi, ar demonstra că, în speță, Comisia nu a respectat principiul egalității armelor.
- 91 Așadar, se impune respingerea celui de al doilea aspect al primului motiv și, în consecință, a celui de al doilea motiv în întregime ca nefondate.

2. Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe necompetența Comisiei pentru a sancționa o încălcare săvârșită într-un stat terț și lipsită de incidență în SEE

- 92 Reclamantele susțin că Comisia nu avea competența să aplice articolul 101 TFUE în privința practicilor survenite în afara SEE și în privința proiectelor ce urmau să fie realizate în afara SEE din moment ce acestea nu aveau incidență în SEE. În lipsa unor dovezi că practicile referitoare la fiecare dintre aceste proiecte aveau efecte imediate, substanțiale și previzibile în SEE, în sensul jurisprudenței, Comisia nu putea doar să le coreleze cu încălcarea unică și continuă pentru a-și întemeia competența extrateritorială, cu excepția situației în care i se poate conferi acesteia din urmă un caracter nelimitat.

- 93 Comisia contestă argumentația reclamantelor.
- 94 În această privință, în ceea ce privește aplicabilitatea teritorială a articolului 101 TFUE și a articolului 53 din Acordul privind SEE, trebuie amintit că norma Uniunii Europene privind concurența prevăzută la articolul 101 TFUE interzice acordurile și practicile care au ca obiect sau ca efect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței „în cadrul pieței interne”.
- 95 În plus, trebuie să se arate că condițiile de aplicare teritorială a articolului 101 TFUE pot fi reunite în două ipoteze.
- 96 În primul rând, aplicarea articolului 101 TFUE este justificată din moment ce practicile pe care le are în vedere sunt puse în aplicare pe teritoriul pieței interne, independent de locul formării lor. Astfel, a face să depindă aplicabilitatea interdicțiilor prevăzute de dreptul concurenței de locul formării înțelegerii ar conduce în mod evident la a da întreprinderilor un mijloc facil de a se sustrage de la interdicțiile menționate (Hotărârea din 27 septembrie 1988, *Ahlström Osakeyhtiö și alții/Comisia*, 89/85, 104/85, 114/85, 116/85, 117/85 și 125/85-129/85, EU:C:1988:447, punctul 16).
- 97 În al doilea rând, astfel cum Curtea s-a pronunțat deja, aplicarea articolului 101 TFUE este justificată și atunci când este previzibil că practicile pe care le are în vedere produc un efect imediat și substanțial în cadrul pieței interne (Hotărârea din 25 noiembrie 1971, *Béguelin Import*, 22/71, EU:C:1971:113, punctul 11). În această privință, trebuie să se arate că această abordare urmărește același obiectiv ca cea care se întemeiază pe punerea în aplicare a unui acord pe teritoriul Uniunii, și anume sancționarea comportamentelor care, desigur, nu au fost adoptate pe acest teritoriu, dar ale căror efecte anticoncurențiale se pot face simțite pe teritoriul Uniunii.
- 98 Trebuie de asemenea să se arate că condițiile de aplicare a articolului 101 TFUE menționate la punctele 96 și 97 de mai sus constituie căi alternative și necumulative pentru a stabili competența Comisiei în scopul constatării și al sancționării unei încălcări a acestei dispoziții.
- 99 În decizia atacată, Comisia a apreciat că atât condiția referitoare la punerea în aplicare a înțelegerii în SEE, cât și cea referitoare la efectele produse de aceasta în SEE erau în speță reunite [considerentele (467)-(469) ale deciziei atacate].
- 100 Or, reclamantele susțin că Comisia ar fi trebuit să demonstreze că fiecare dintre proiectele care urma să fie realizat în afara SEE avea o incidență suficientă în Uniune pentru a justifica, în sensul jurisprudenței, aplicabilitatea teritorială a articolului 101 TFUE în privința acestei părți a încălcării în discuție.
- 101 O asemenea argumentație nu poate fi admisă.
- 102 În ceea ce privește punerea în aplicare a practicilor înțelegerii referitoare la proiecte care urmau să fie realizate în afara SEE, trebuie să se arate că acordul privind „teritoriile de export”, în temeiul căruia producătorii europeni și producătorii asiatici își împărțeau proiectele care urmau să fie realizate în teritoriile respective, a fost pus în aplicare pe teritoriul SEE. Astfel, din considerentul (79) al deciziei atacate și din considerentul (247) al acesteia, la care face trimitere considerentul (468) al deciziei atacate, reiese că Grecia nu făcea parte din „teritoriul național european” în sensul acordului privind „teritoriul național” și că proiectele implantate în Grecia se înscriau în alocarea proiectelor cu respectarea „cotei 60/40”, în temeiul acordului privind „teritoriile de export”. În plus, din considerentele (81) și (82) ale deciziei atacate reiese de asemenea că membrii A ai înțelegerii considerau că proiectele care corelau un stat membru al Uniunii cu un stat terț trebuiau să se înscrie în cota de 60% alocată membrilor R ai înțelegerii, similar proiectului care corela Spania cu Maroc, citat în considerentul (232) al deciziei atacate.

- 103 În schimb, trebuie să se arate că comportamentul întreprinderilor europene care consta, în temeiul acordului privind „teritoriul național”, în a nu concura pentru proiecte care urmau să fie realizate pe „teritoriul național” al întreprinderilor asiatice nu a fost, prin definiție, pus în aplicare pe teritoriul SEE.
- 104 Totuși, în mod contrar celor susținute de reclamante, de aici nu rezultă că Comisia ar fi trebuit să dovedească faptul că fiecare dintre proiectele care urmau să fie realizate în afara SEE, în temeiul acordului privind „teritoriul național”, avea o incidență suficientă în Uniune pentru a justifica aplicabilitatea teritorială a articolului 101 TFUE.
- 105 Astfel, după cum reiese din jurisprudența citată la punctul 97 de mai sus, Comisia putea să întemeieze aplicabilitatea articolului 101 TFUE în cazul încălcării unice și continue în modul în care a constatat-o în decizia atacată pe efectele previzibile, imediate și substanțiale ale acesteia în cadrul pieței interne.
- 106 În această privință, trebuie să se arate că articolul 101 TFUE poate fi aplicat unor practici și acorduri care servesc aceluiași obiectiv anticoncurențial, din moment ce este previzibil ca, primate împreună, aceste practici și acorduri să aibă efecte imediate și substanțiale în cadrul pieței interne. Astfel, nu se poate permite întreprinderilor să se sustragă de la aplicarea normelor de concurență ale Uniunii prin combinarea mai multor comportamente care urmăresc un obiectiv identic, fiecare dintre acestea, privit izolat, nefiind susceptibil să producă un efect substanțial pe piața respectivă, însă, primate împreună, fiind susceptibile să producă un asemenea efect.
- 107 Trebuie să se arate că obiectivul unic al înțelegerii consta în restrângerea concurenței în privința cablurilor electrice submarine și subterane de (foarte) înaltă tensiune, care urmau să fie realizate în teritorii specifice, prin convenirea alocării piețelor și a clienților și, astfel, prin denaturarea procesului concurențial normal în SEE.
- 108 Rezultă că, în mod contrar celor susținute de reclamante, tocmai în raport cu aceste efecte, primate împreună, ale practicilor diferite descrise în considerentul (493) al deciziei atacate, inclusiv cele referitoare la proiectele care urmau să fie realizate în afara SEE, trebuia să se aprecieze dacă articolul 101 TFUE era aplicabil în speță.
- 109 Or, trebuie să se observe că Comisia nu a săvârșit o eroare atunci când a constatat, în considerentul (469) al deciziei atacate, că efectele asupra concurenței în cadrul SEE, incluzând piața internă, ale practicilor și ale acordurilor la care au participat membrii înțelegerii erau previzibile, substanțiale și imediate.
- 110 În această privință, pentru a fi îndeplinită condiția referitoare la cerința previzibilității, este suficient să se țină seama de efectele probabile ale unui comportament asupra concurenței.
- 111 În ceea ce privește caracterul imediat al efectelor practicilor în discuție asupra teritoriului Uniunii, trebuie să se observe că aceste practici au avut neîndoiește o influență directă asupra furnizării de cabluri electrice de înaltă și de foarte înaltă tensiune care urmau să fie realizate în teritoriul respectiv, deoarece acesta era obiectivul diferitor reuniuni și contacte între participanții la înțelegere [considerentul (66) al deciziei atacate]. În plus, împărțirea efectuată între părțile la înțelegere, în mod direct atât în interiorul, cât și în exteriorul acestui teritoriu, a avut efecte previzibile asupra concurenței în cadrul teritoriului respectiv, astfel cum a arătat în mod corect Comisia.
- 112 În ceea ce privește caracterul substanțial al efectelor în Uniune, trebuie evidențiate numărul și importanța producătorilor care au participat la înțelegere, ce reprezentau cvasitotalitatea pieței, precum și gama largă de produse afectate de diferitele acorduri și gravitatea practicilor în discuție. Trebuie de asemenea evidențiată durata importantă a încălcării unice și continue, care s-a desfășurat

timp de zece ani. Toate aceste elemente, apreciate în ansamblu, contribuie la demonstrarea caracterului substanțial al efectelor produse de practicile în discuție pe teritoriul Uniunii [considerentele (66), (492), (493) și (620) ale deciziei atacate].

- 113 Prin urmare, trebuie să se concluzioneze că încălcarea unică și continuă astfel cum a fost definită de Comisie în decizia atacată se încadra în domeniul de aplicare al articolului 101 TFUE și că Comisia era competentă să o sancționeze. În aceste împrejurări, Comisia nu avea obligația să demonstreze în mod concret că în cazul fiecărui proiect care urma să fie realizat în afara SEE erau reunite condițiile cerute pentru aplicarea articolului 101 TFUE.
- 114 Pe de altă parte, în ceea ce privește critica reclamantelor potrivit căreia Comisia a evitat lipsa efectelor în cadrul SEE produse de acordul privind „teritoriile de export” prin integrarea artificială a acestuia în încălcarea unică și continuă într-un mod în care să i se aplice articolul 101 TFUE, trebuie să se arate că aceasta semnifică, în realitate, contestarea existenței încălcării unice și continue astfel cum este descrisă de Comisie în decizia atacată, iar nu a aplicabilității articolului 101 TFUE în cazul încălcării menționate.
- 115 În plus, trebuie să se arate că reclamantele nu invocă niciun element de natură să susțină această critică, astfel încât aceasta trebuie respinsă ca fiind o simplă afirmație.
- 116 Având în vedere considerațiile care precedă, al doilea motiv trebuie respins ca nefondat.

3. Cu privire la al treilea și la al patrulea motiv, întemeiate pe o eroare de apreciere, pe o încălcare a dreptului la prezumția de nevinovăție, pe erori de fapt, pe denaturarea unor elemente de probă și pe o încălcare a obligației de motivare privind pretinsa participare a reclamantelor la o încălcare unică și continuă

- 117 În susținerea celui de al treilea și a celui de al patrulea motiv, care trebuie analizate împreună, reclamantele prezintă mai multe argumente. În primul rând, ele impută Comisiei că a recurs la noțiunea de încălcare unică pentru a califica diferitele elemente ale înțelegerii. În al doilea rând, ele susțin că Comisia a încălcat obligația de motivare în ceea ce privește caracterul întrerupt al participării lor la încălcare și, în plus, nu a prezentat probe suficiente privind momentul la care a început participarea lor la încălcare și privind durata neîntreruptă a acesteia. În al treilea rând, ele impută Comisiei că a stabilit în sarcina lor răspunderea pentru o încălcare unică și continuă, deși ele nu aveau intenția să contribuie la toate obiectivele înțelegerii și nu aveau cunoștință de anumite comportamente ilicite. În al patrulea rând, reclamantele susțin că Comisia ar fi trebuit să demonstreze că ele aveau cunoștință de acordurile referitoare la fiecare proiect sau că ele puteau să le prevadă cel puțin pentru piețele naționale sau pentru proiectele privind cablurile electrice submarine. În al cincilea rând, ele impută Comisiei că nu a precizat proiectele care trebuiau să facă obiectul unui acord, limitându-se să utilizeze abrevieri sau denumiri generice, și că a prezentat același proiect ca fiind mai multe proiecte diferite din cauza unor mici diferențe de desemnare.

a) Considerații introductive

- 118 Reiese din jurisprudență că Comisiei îi revine sarcina de a dovedi nu numai existența înțelegerii, ci și durata acesteia. Mai precis, în ceea ce privește administrarea probei unei încălcări a articolului 101 alineatul (1) TFUE, Comisia trebuie să facă dovada încălcărilor pe care le constată și să stabilească elementele de probă de natură să demonstreze, corespunzător cerințelor legale, existența faptelor constitutive ale unei încălcări. Existența unei îndoieli a instanței trebuie interpretată în favoarea întreprinderii căreia îi este adresată decizia de constatare a încălcării. Prin urmare, instanța nu poate concluziona că existența încălcării în cauză a fost dovedită de Comisie corespunzător cerințelor legale dacă există încă o îndoială cu privire la acest aspect, în special în cazul unei acțiuni prin care se solicită anularea unei decizii de aplicare a unei amenzi sau reducerea cuantumului acestei amenzi.

Astfel, în această ultimă situație, este necesar să se țină seama de principiul prezumției de nevinovăție, care face parte dintre drepturile fundamentale protejate în ordinea juridică a Uniunii și care a fost consacrat de articolul 48 alineatul (1) din cartă. Având în vedere natura încălcărilor în discuție, precum și natura și gradul de severitate ale sancțiunilor aferente acestora, principiul prezumției de nevinovăție se aplică în special procedurilor referitoare la încălcările normelor de concurență aplicabile întreprinderilor, care pot conduce la aplicarea unor amenzi sau a unor penalități cu titlu cominatoriu. Astfel, Comisia trebuie să furnizeze dovezi precise și concordante pentru a crea convingerea fermă că pretinsa încălcare a fost săvârșită (a se vedea Hotărârea din 17 mai 2013, Trelleborg Industrie și Trelleborg/Comisia, T-147/09 și T-148/09, EU:T:2013:259, punctul 50 și jurisprudența citată).

- 119 Totuși, potrivit de asemenea unei jurisprudențe constante, nu este însă obligatoriu ca fiecare dintre dovezile prezentate de Comisie să îndeplinească aceste criterii în raport cu fiecare element al încălcării. Este suficient ca seria de indicii invocată de instituție, apreciată în mod global, să îndeplinească această cerință (a se vedea Hotărârea din 17 mai 2013, Trelleborg Industrie și Trelleborg/Comisia, T-147/09 și T-148/09, EU:T:2013:259, punctul 51 și jurisprudența citată).
- 120 Pe de altă parte, de obicei, activitățile pe care le presupun acordurile anticoncurențiale se desfășoară în mod clandestin, reuniunile se țin în secret, iar documentația aferentă acestora este redusă la minimum. Rezultă că, chiar în cazul în care Comisia descoperă elemente care atestă în mod explicit un contact nelegal între operatori, precum procesele-verbale ale unor reuniuni, de regulă, acestea nu vor fi decât fragmentare și disperate, astfel încât adesea este necesar ca anumite detalii să fie reconstituite prin deducții. În consecință, în majoritatea cazurilor, existența unei practici sau a unui acord anticoncurențial trebuie să fie dedusă din anumite coincidențe și indicii care, privite în ansamblu, pot constitui, în lipsa unei alte explicații coerente, dovada încălcării normelor de concurență (Hotărârea din 7 ianuarie 2004, Aalborg Portland și alții/Comisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P și C-219/00 P, EU:C:2004:6, punctele 55-57, și Hotărârea din 25 ianuarie 2007, Sumitomo Metal Industries și Nippon Steel/Comisia, C-403/04 P și C-405/04 P, EU:C:2007:52, punctul 51).
- 121 În plus, jurisprudența impune ca, în lipsa unor elemente de probă susceptibile de a stabili în mod direct durata unei încălcări, Comisia să se întemeieze cel puțin pe elemente de probă care au legătură cu fapte suficient de apropiate în timp, astfel încât să se poată admite în mod rezonabil că această încălcare s-a desfășurat fără întrerupere între două date precise (Hotărârea din 7 iulie 1994, Dunlop Slazenger/Comisia, T-43/92, EU:T:1994:79, punctul 79; a se vedea de asemenea Hotărârea din 16 noiembrie 2006, Peróxidos Orgánicos/Comisia, T-120/04, EU:T:2006:350, punctul 51 și jurisprudența citată).

b) Cu privire la caracterul unic al încălcării

- 122 Reclamantele susțin în esență că practicile identificate de Comisie nu îndeplinesc criteriile unei încălcări unice și continue care au fost stabilite de jurisprudență. Ele susțin în special că nu există o identitate de produse și de servicii, cablurile electrice submarine și subterane reprezentând piețe diferite, că există doar o identitate parțială a întreprinderilor participante la înțelegere, întrucât ele, Silec Cable, Mitsubishi Cable Industries, SWCC Showa Holdings, LS Cable & System, Taihan Electric Wire și nkt cables nu produc cabluri electrice submarine, că există doar o identitate parțială a persoanelor fizice care participă la diferitele elemente ale înțelegerii deoarece Pirelli sau Prysmian, nkt cables și ABB au trimis întotdeauna reprezentanți diferiți la reuniunile referitoare la cablurile electrice submarine și la reuniunile referitoare la cablurile electrice subterane și că nu există o identitate a modalităților de punere în aplicare a acordurilor deoarece proiectele privind cablurile electrice subterane și proiectele privind cablurile submarine erau întotdeauna discutate separat, iar foile de poziție cu privire la „cota 60/40” erau întocmite separat, în funcție de tipul de cabluri electrice. Reclamantele subliniază de asemenea că Comisia nu a demonstrat existența unei legături de complementaritate între diferitele practici.

123 Comisia contestă argumentația reclamantelor.

124 În această privință, trebuie amintit că, astfel cum rezultă dintr-o jurisprudență constantă, o încălcare a articolului 101 alineatul (1) TFUE poate rezulta nu numai dintr-un act izolat, ci și dintr-o serie de acte sau dintr-un comportament continuu, chiar și în cazul în care unul sau mai multe elemente ale acestei serii de acte sau ale comportamentului continuu ar putea constitui de asemenea, în sine și privity izolat, o încălcare a dispoziției menționate. Astfel, atunci când diferitele acțiuni se înscriu într-un „plan de ansamblu”, din cauza obiectului identic al acestora care denaturează concurența în cadrul pieței comune, Comisia are dreptul să stabilească răspunderea pentru aceste acțiuni în funcție de participarea la încălcare, privită în ansamblul său (Hotărârea din 6 decembrie 2012, Comisia/Verhuizingen Coppens, C-441/11 P, EU:C:2012:778, punctul 41, și Hotărârea din 26 ianuarie 2017, Villeroy & Boch/Comisia, C-625/13 P, EU:C:2017:52, punctul 55).

125 Mai multe criterii au fost identificate de jurisprudență ca fiind pertinente pentru aprecierea caracterului unic al unei încălcări, și anume identitatea obiectivelor practicilor în cauză, identitatea serviciilor și a produselor în cauză, identitatea întreprinderilor care au participat la încălcare și identitatea modalităților de punere în aplicare a acesteia. În plus, identitatea persoanelor fizice implicate pe seama întreprinderilor și identitatea sferei geografice a practicilor în cauză sunt de asemenea elemente susceptibile să fie luate în considerare în cadrul acestei examinări (Hotărârea din 17 mai 2013, Trelleborg Industrie și Trelleborg/Comisia, T-147/09 și T-148/09, EU:T:2013:259, punctul 60).

126 În speță, acordul privind „teritoriul național” și alocarea proiectelor privind cablurile electrice în cadrul configurației europene a înțelegerii în SEE au fost puse în aplicare concomitent, priveau cablurile electrice submarine de înaltă tensiune și cablurile electrice subterane de înaltă tensiune și implicau aceiași producători europeni, iar referitor la acordul menționat și la acordul privind „teritoriile de export”, aceiași producători sud-coreeni și japonezi. În plus, în mod contrar celor susținute de reclamante, cu excepția cazului Pirelli, persoanele fizice implicate pe seama întreprinderilor erau aceleași în cazul diferitor elemente ale înțelegerii. De asemenea, diferitele măsuri participau la un obiectiv comun, și anume instituirea unui sistem de împărțire a pieței mondiale a proiectelor privind cablurile electrice de înaltă tensiune, cu excepția Statelor Unite.

127 Această constatare nu poate fi repusă în discuție prin argumentele reclamantelor.

128 Astfel, în ceea ce privește afirmația potrivit căreia încălcarea nu poate fi calificată drept încălcare unică întrucât cablurile electrice subterane de înaltă tensiune și cablurile electrice submarine de înaltă tensiune sunt produse diferite care corespund unor nevoi diferite și, în final, unor piețe diferite, *primo*, trebuie să se arate că acordul privind „teritoriul național” nu distingea între diferitele tipuri de cabluri electrice. *Secundo*, în mod contrar celor susținute de reclamante, din exemplele furnizate de Comisie în ceea ce privește funcționarea mecanismelor de control al „configurației europene a înțelegerii” [considerentele (333)-(338), (399) și (400) ale deciziei atacate] și al „configurației A/R a înțelegerii” [considerentul (106) al deciziei menționate] reiese că puteau fi efectuate compensații între unele proiecte privind cablurile electrice subterane de înaltă tensiune și unele proiecte privind cablurile electrice submarine de înaltă tensiune, astfel încât, din perspectiva întreprinderilor părți la înțelegere, nu era în mod vădit nicio diferență în această privință. Acest aspect este ilustrat de schimbul de e-mailuri al căror conținut este menționat în considerentul (399) al deciziei atacate, în care domnul A., angajat al Prysmian, a indicat domnului R., angajat al Nexans France, că refuza să compenseze beneficiul alocării către Prysmian a porțiunii terestre a unui proiect privind cablurile electrice submarine de înaltă tensiune cu un alt proiect, însă accepta să aibă în vedere o subcontractare în conformitate cu principiile ce reglementează alocarea unui proiect în Uniune, fără a face diferență dacă aceste proiecte erau proiecte privind cablurile electrice submarine de înaltă tensiune sau proiecte privind cablurile electrice subterane de înaltă tensiune.

- 129 Împrejurarea că anumite întreprinderi părți la înțelegere precum reclamantele nu aveau capacitatea sau voința să încerce să obțină alocarea unor proiecte privind cablurile electrice submarine nu are niciun efect în această privință.
- 130 În ceea ce privește afirmația reclamantelor potrivit căreia, cu ocazia reuniunilor A/R, proiectele privind cablurile electrice submarine și proiectele privind cablurile electrice subterane făceau obiectul unor reuniuni separate, este suficient să se arate că, deși unele dintre aceste reuniuni abordau în mod separat proiectele în funcție de tipul de cabluri electrice vizate, astfel cum atestă invitațiile la reuniunile din 11 septembrie 2003 și din 28 ianuarie 2004, această afirmație este contrazisă de faptul că, în alte ocazii, proiectele privind cablurile electrice submarine și proiectele privind cablurile electrice subterane erau discutate în cadrul aceleiași reuniuni. Astfel, în răspunsul la o întrebare adresată de Tribunal, Comisia a depus un extras din anexa I la decizia atacată care conținea un anumit număr de întâlniri din care reiese în mod cert că au privit atât cablurile electrice subterane, cât și cablurile electrice submarine în cursul unei ședințe comune. Comisia a precizat că acest extras nu conținea nicio informație cu privire la reuniunile în care avuseseră loc ședințe diferite în cursul unor zile succesive sau cu privire la reuniunile a căror organizare evidenția în mod clar că proiectele privind cablurile electrice subterane și cele privind cablurile electrice submarine fuseseră abordate în cursul unor ședințe diferite. Comisia a evidențiat totuși că, chiar și în cadrul unor reuniuni de acest tip, reprezentanții întreprinderilor erau aceiași în cazul discuțiilor privind cablurile electrice subterane, pe de o parte, și cablurile electrice submarine, pe de altă parte. În plus, Comisia a adăugat elemente de probă, menționate în notele de subsol ale anexei respective, pe care se întemeiază pentru a afirma că proiectele privind cablurile electrice de înaltă tensiune submarine și proiectele privind cablurile electrice de înaltă tensiune subterane erau discutate în cadrul unor sesiuni comune în cursul reuniunilor amintite.
- 131 Invitate de Tribunal să își exprime poziția cu privire la aceste documente în ședință, reclamantele s-au limitat să indice că, întrucât nu au participat la reuniunile A/R, nu erau în măsură să comenteze funcționarea acestora.
- 132 Or, din elementele de probă prezentate de Comisie reiese că proiectele privind cablurile electrice de înaltă tensiune submarine și proiectele privind cablurile electrice de înaltă tensiune subterane au făcut obiectul unor discuții cu ocazia unor sesiuni comune în cursul a cel puțin 13 reuniuni A/R organizate între 22 februarie 2001 și 27 martie 2003. Această constatare este suficientă pentru a înlătura argumentul reclamantelor potrivit căruia proiectele privind cablurile electrice submarine și proiectele privind cablurile electrice subterane făceau obiectul unor sesiuni separate în cadrul reuniunilor menționate.
- 133 În ceea ce privește argumentul reclamantelor potrivit căruia, cu ocazia reuniunilor membrilor R ai înțelegerii, proiectele privind cablurile electrice submarine și proiectele privind cablurile electrice subterane făceau de asemenea obiectul unor discuții separate, trebuie să se arate că ele nu invocă niciun element de probă în susținerea lui.
- 134 În această privință, din considerentele (114), (249) și (534) ale deciziei atacate reiese că Comisia a apreciat că reuniunile R, care erau precedate de un dineu organizat în ziua anterioară, la care participau toți membrii prezenți, începeau cu o parte generală în cursul căreia părțile discutau despre situația generală de pe piață și din întreprinderile lor. Tot potrivit descrierii furnizate în decizia menționată, în cadrul acestei părți generale, Nexans France și Pirelli-Prysmian îi informau de asemenea pe producătorii europeni de mai mică importanță, precum reclamantele, despre evenimentele intervenite în cadrul reuniunilor A/R, iar participanții discutau astfel despre proiecte în SEE și în „teritoriile de export” și indicau ce producător solicita sau obținea „preferința” ori „interesul” pentru un anumit proiect. Această descriere a desfășurării reuniunilor R sugerează că părțile discutau despre toate proiectele, fără a diferenția între proiectele privind cablurile electrice subterane și proiectele privind cablurile electrice submarine. Totuși, din răspunsul reclamantelor la comunicarea privind obiecțiunile reiese că în cadrul reuniunii R din 18 și 19 noiembrie 2003 au avut loc reuniuni

separate pentru proiectele privind cablurile electrice submarine și proiectele privind cablurile electrice de înaltă tensiune subterane. În scopul clarificării acestui aspect, Comisiei i s-a solicitat, prin intermediul unei măsuri de organizare a procedurii, să precizeze Tribunalului în ce măsură elementele de probă colectate în procedura administrativă îi permiteau să considere că proiectele privind cablurile electrice subterane și proiectele privind cablurile electrice submarine făceau obiectul unor discuții comune cu ocazia reuniunilor R. Răspunzând acestei solicitări, Comisia a depus procesele-verbale ale reuniunii A/R din 27 martie 2003 de la Tokyo (Japonia) și ale reuniunilor R din 23 aprilie 2003 și din 12 mai 2005, precum și un extras din răspunsul formulat de J-Power Systems la o solicitare de informații a Comisiei.

- 135 Invitate de Tribunal să își exprime în ședință poziția cu privire la aceste documente, reclamantele au arătat, fără a se referi în mod specific la vreuna dintre reuniunile R citate la punctul 134 de mai sus, că reuniunile respective se desfășurau, desigur, în aceeași zi, însă erau separate în două sesiuni. Astfel, potrivit reclamantelor, prima sesiune, care era consacrată cablurilor electrice submarine, se desfășura dimineața, iar a doua sesiune, care privea cablurile electrice subterane, se desfășura după-amiaza. Ele au precizat de asemenea că uneori cele două sesiuni nu se desfășurau în aceeași zi, ci în două zile succesive. În plus, reclamantele au arătat că participanții la aceste sesiuni diferite erau neîndoelnic parțial diferiți deoarece societățile interesate doar de cablurile electrice subterane, ca ele, nu au participat nici măcar o dată la o reuniune privind cablurile electrice submarine. Potrivit reclamantelor, după cunoștința lor nu există un proces-verbal a reuniunilor menționate care ar evoca o reuniune comună.
- 136 Totuși, trebuie să se arate mai întâi că din procesul-verbal al reuniunii R din 23 aprilie 2003 reiese că participanții la această reuniune, printre care și reprezentanții Brugg Kabel, au fost informați cu privire la discuțiile care au avut loc cu ocazia reuniunii A/R din 27 martie 2003. Or, din procesul-verbal al celei din urmă reuniuni reiese că aceasta a determinat unele discuții referitoare la proiectele privind cablurile electrice submarine de înaltă tensiune. În continuare, trebuie să se observe că reiese din anexa I la decizia atacată, fără ca acest aspect să fie contestat de reclamante, că Brugg Kabel a participat la reuniunea R desfășurată la 30 iunie și la 1 iulie 2004. Or, din procesul-verbal al celei din urmă reuniuni nu reiese că aceasta a determinat discuții separate privind cablurile electrice submarine și cablurile electrice subterane, proiectele discutate fiind evocate fără referiri specifice în această privință. În plus, reiese din partea acestui proces-verbal intitulată „Ongoing projects” că proiectele „Italy Sardinia” și „Sarco” au fost discutate cu această ocazie. Desigur, în mod contrar celor afirmate de Comisie, din extrasul răspunsului formulat de J-Power Systems la o solicitare de informații a Comisiei nu reiese în mod clar că aceste proiecte erau proiecte privind cablurile electrice submarine, acestea nefiind expres menționate în tabelul J-Power Systems. Rezultă totuși din procesul-verbal al reuniunii R din 30 iunie și 1 iulie 2004 că proiectul „Sarco” ridică dificultăți între administratorii francez și italian ai rețelelor electrice, ceea ce confirmă afirmația Comisiei că acest proiect se referea la o legătură între Sardinia și Corsica și, prin urmare, era un proiect care privea cablurile electrice submarine. În sfârșit, din procesul-verbal al reuniunii R din 12 mai 2005 reiese că proiectele „Ireland 220 kV” și „GCC” au fost menționate cu ocazia acestei ultime reuniuni. Or, în extrasul din răspunsul formulat de J-Power Systems la acea solicitare de informații, aceste proiecte sunt menționate expres ca fiind proiecte privind cablurile electrice submarine de înaltă tensiune.
- 137 Pe de altă parte, împrejurarea că participanții la sesiunile reuniunilor R consacrate cablurilor electrice subterane nu erau exact aceiași ca participanții la sesiunile reuniunilor menționate dedicate cablurilor electrice submarine este simpla consecință a faptului că anumiți membri ai înțelegerii nu fabricau cabluri electrice submarine și puteau avea un interes mai scăzut să participe la sesiunile consacrate acestui tip de cabluri electrice. Având în vedere însă toate celelalte caracteristici ale înțelegerii, din această unică împrejurare nu poate rezulta că ar trebui privită ca fiind constitutivă a două înțelegeri diferite referitoare la cablurile electrice submarine și, respectiv, la cablurile electrice subterane.

- 138 Rezultă că Comisia nu a săvârșit o eroare considerând că proiectele privind cablurile electrice subterane de înaltă tensiune și proiectele privind cablurile electrice submarine de înaltă tensiune făceau efectiv obiectul unor discuții în același timp în cursul reuniunilor R, chiar dacă uneori au fost organizate sesiuni diferite, ca cele din cadrul reuniunii membrilor menționați, din 18 și 19 noiembrie 2003.
- 139 În ceea ce privește argumentul reclamantelor potrivit căruia, în cadrul „configurației A/R a înțelegerii”, erau întocmite foi de poziție separate pentru proiectele privind cablurile electrice submarine și pentru proiectele privind cablurile electrice subterane, trebuie să se arate că, astfel cum reiese din considerentul (99) al deciziei atacate, aceste foi de poziție păstrau aceeași structură formală și respectau aceeași împărțire, și anume „cota 60/40”. Deși acest aspect nu a fost precizat în mod explicit în decizia menționată, este probabil ca necesitatea întocmirii unor foi de poziție diferite să fi fost legată de voința de a nu leza întreprinderile care nu produceau unul dintre tipurile de cabluri electrice, cum ar fi fost cazul reclamantelor, dacă, de exemplu, partea din „cota 60/40” alocată membrilor R ai înțelegerii era constituită doar din proiectele privind cablurile electrice submarine.
- 140 În ceea ce privește argumentul reclamantelor potrivit căruia Comisia ar fi trebuit să țină seama de inexistența unei complementarități între diferitele elemente ale înțelegerii, este suficient să se amintească faptul că, potrivit jurisprudenței, pentru a califica diferite acțiuni drept încălcare unică și continuă nu trebuie să se verifice dacă ele prezintă o legătură de complementaritate, în sensul că fiecare dintre acestea este destinată să facă față uneia sau mai multor consecințe ale concurenței normale și contribuie, prin intermediul unei interacțiuni, la realizarea ansamblului efectelor anticoncurențiale dorite de autorii acestora în cadrul unui plan global care vizează un obiectiv unic. În schimb, condiția referitoare la noțiunea de obiectiv unic implică necesitatea de a verifica dacă nu există elemente care caracterizează diferitele comportamente ce fac parte din încălcare și care să poată să indice că comportamentele adoptate din punct de vedere material de alte întreprinderi participante nu au același obiect sau același efect anticoncurențial și, în consecință, nu se înscriu într-un „plan de ansamblu” în considerarea obiectului lor identic care denaturează concurența în cadrul pieței interne (a se vedea Hotărârea din 26 ianuarie 2017, Villeroy & Boch/Comisia, C-625/13 P, EU:C:2017:52, punctul 58 și jurisprudența citată). Or, trebuie amintit că, astfel cum reiese din constatarea efectuată la punctul 126 de mai sus, în speță este îndeplinită condiția referitoare la existența obiectului unic al încălcării.
- 141 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se constate că Comisia nu a săvârșit o eroare considerând că diferitele elemente ale înțelegerii erau constitutive ale unei încălcări unice și continue a articolului 101 TFUE.

c) Cu privire la durata participării reclamantelor la încălcare

- 142 Reclamantele contestă atât stabilirea de către Comisie a datei la care a început participarea lor la înțelegere, 14 decembrie 2001, cât și caracterul neîntrerupt al acestei participări.

1) Cu privire la începutul participării reclamantelor la înțelegere

- 143 Reclamantele susțin că Comisia nu a demonstrat că reuniunea din 14 decembrie 2001 de la Divonne-les-Bains era o reuniune R ca cele definite în decizia atacată sau o reuniune în cadrul căreia ele au participat la o activitate contrară dreptului concurenței. Potrivit reclamantelor, nici elementele de probă prezentate de Comisie nu permit să se demonstreze că ele au început să participe la încălcare între 14 decembrie 2001 și 3 iulie 2002.
- 144 Comisia contestă argumentația reclamantelor.

145 În această privință, trebuie să se examineze teza reclamantelor potrivit căreia Comisia nu a dovedit caracterul anticoncurențial al reuniunii din 14 decembrie 2001 de la Divonne-les-Bains, înainte de a examina eventual chestiunea dacă elementele de probă colectate de Comisie erau suficiente pentru a demonstra că reclamantele începuseră să participe la încălcare înainte de 3 iulie 2002.

146 Reiese din dosar că întrebarea nr. 4 a solicitării de informații a Comisiei din 31 martie 2010 are următorul cuprins:

„Comisia dispune de informații potrivit cărora o serie de reuniuni și de comunicări prin alte mijloace (fax, e-mailuri, apeluri telefonice etc.) au avut loc între concurenți, a căror listă figurează mai jos, la litera d. Mai precis, [...] că următorii reprezentanți ai întreprinderii dumneavoastră au asistat la asemenea reuniuni/au fost implicați în asemenea comunicări [domnii. N., P. și K.].

Având în vedere reuniunile menționate mai jos la litera d. și orice altă reuniune având aceeași natură care ar fi putut să aibă loc între concurenți, vă rugăm să prezentați sau să menționați:

- o confirmare a datei reuniunii;
- cine a avut inițiativa reuniunii;
- cine a organizat și a realizat reuniunea;
- locul exact al reuniunii;
- numele tuturor participanților la reuniune, funcția acestora și numele întreprinderilor pe care le-au reprezentat;
- subiectele de pe ordinea de zi;
- cine a stabilit subiectele de pe ordinea de zi;
- procesul-verbal al reuniunii;
- sfera geografică exactă acoperită de reuniune.

Vă rugăm să furnizați copii ale oricărui document disponibil, indiferent dacă este scris de mână, dactilografiat, digital sau în orice alt format, care se referă la toate reuniunile menționate mai jos, litera d., și la orice altă reuniune, având o natură similară, care a putut să aibă loc între concurenți.

Vă rugăm să comunicați numele și funcțiile oricărui alt reprezentant al întreprinderii dumneavoastră care a participat la reuniunile menționate mai jos, litera d., și la orice altă reuniune, având o natură similară, care a putut să aibă loc între concurenți.”

147 În răspunsul la solicitarea de informații a Comisiei din 31 martie 2010, reclamantele au confirmat că la 14 decembrie 2001 s-a desfășurat o reuniune la Divonne-les-Bains, la care a participat domnul N. Ele au comunicat de asemenea extrasul de pe cartea de credit a acestei persoane, din aceeași zi, precum și un extras din agenda sa în care erau notate data, locul și participanții la reuniune, respectiv Nexans France și Pirelli.

148 Pe de altă parte, în răspunsurile la solicitarea de informații a Comisiei din 31 martie 2010, niciun alt destinatar al comunicării privind obiecțiunile nu a confirmat că a participat la o reuniune cu concurenții la 14 decembrie 2001, la Divonne-les-Bains.

149 Totuși, în considerentul (292) al comunicării privind obiecțiunile, Comisia a menționat că la 14 decembrie 2001 a fost organizată la Divonne-les-Bains o reuniune R și că participanții la această reuniune au fost, în toate cazurile, Nexans France, reprezentată de domnul J., Sagem, reprezentată de domnul V., și Brugg Kabel, reprezentată de domnul N. Comisia a precizat că prezența domnilor J. și V. rezulta dintr-un e-mail trimis ulterior de primul către al doilea, care se referea la reuniunea precedentă la care participaseră ambii. Prezența domnului N. rezulta din răspunsul reclamantelor la solicitarea de informații a Comisiei din 31 martie 2010.

150 În răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile, reclamantele au contestat caracterul anticoncurențial al reuniunii din 14 decembrie 2001 de la Divonne-les-Bains, susținând că aceasta „nu a fost nimic altceva decât tentativa eșuată a Nexans [France] și a Prysmian de a convinge [Brugg Kabel] să participe la întâlniri cu alți producători de cabluri electrice” și că „[Brugg Kabel] a refuzat însă participarea la acorduri și a continuat să fie considerată și tratată ca un paria de ceilalți destinatari ai comunicării privind obiecțiunile”.

151 În considerentul (197) al deciziei atacate, Comisia a arătat următoarele:

„În conformitate cu ceea ce se convenise în cadrul reuniunii A/R din 13 noiembrie 2001, o lună mai târziu, la 14 decembrie 2001, a fost organizată o reuniune R la [Divonne-les-Bains], Franța. [Domnul J.] (Nexans) și [domnul N.] (Brugg) se numărau în toate cazurile printre participanții la această reuniune și era extrem de probabil ca [domnul V.] de la Sagem, precum și un reprezentant al Pirelli să fi fost de asemenea prezenți²⁶¹. Locul, castelul din [Divonne-les-Bains], ar fi fost de asemenea utilizat în mai multe rânduri pentru mai multe reuniuni R.”

152 La nota de subsol 261 aferentă considerentului (197) al deciziei atacate, Comisia a precizat de asemenea următoarele:

„Participarea [domnilor J. și V.] rezultă dintr-un e-mail trimis la 18 februarie 2002 de [domnul J.] [domnului V.] care se referă în mod explicit la reuniunea precedentă de la [Divonne-les-Bains] la care au asistat amândoi, a se vedea ID 318/128, inspecție la Nexans [France]. Brugg [Kabel] a confirmat participarea [domnului N.], a se vedea ID 1492/4, răspunsul Brugg [Kabel] din 7 mai 2010 la solicitarea de informații [a Comisiei] din 31 martie 2010. În anexele comunicate de [Brugg Kabel] este menționată și Pirelli; ID 1492/20, răspunsul Brugg [Kabel] din 7 mai 2010 la [solicitarea de informații menționată].”

153 În considerentele (921) și (922) ale deciziei atacate, Comisia a mai arătat următoarele

„(921) Brugg s-a alăturat înțelegerii la 14 decembrie 2001. În acea zi, [domnul N.] (Brugg [Kabel]) a participat la o reuniune R la [Divonne-les-Bains] [a se vedea considerentul (197)]. Kabelwerke Brugg AG Holding își asumă o răspundere în calitate de societate-mamă pentru comportamentul [Brugg Kabel] tot din 14 decembrie 2001. [Brugg Kabel] contestă această dată la care a început participarea la încălcare, reuniunea din 14 decembrie 2001 neavând un caracter anticoncurențial, iar [Brugg Kabel] a refuzat să coopereze la acea dată.

(922) Mai multe indicii tind să demonstreze că [Brugg Kabel] a participat la acordurile înțelegerii deja înainte de acest eveniment [considerentele (161), (167) și (186)]. Deși este posibil ca această reuniune să fi avut ca obiectiv să convingă [Brugg Kabel] să adere la înțelegere, aceasta nu îi atenuează cu nimic caracterul anticoncurențial. Nexans și Prysmian au anunțat în cadrul reuniunii A/R din 13 noiembrie 2001 că vor organiza reuniuni R regulate și și-au ținut această promisiune prin organizarea reuniunii din 14 decembrie 2001 [considerentul (188)]. Participanții europeni la înțelegere au recurs la alocarea de proiecte în SEE și în «teritoriile de export» cu ocazia reuniunilor R [a se vedea de exemplu considerentul (315)]. Niciun element nu dovedește că [Brugg Kabel] a anunțat cu ocazia acestei reuniuni că nu va participa la înțelegere. Dimpotrivă, există probe care indică faptul că Nexans [France] și Prysmian și-au atins

scopurile, întrucât, în cadrul reuniunii A/R din 30 ianuarie 2002, Nexans [France] și Pirelli i-au informat pe ceilalți participanți că «[Brugg Kabel] și Sagem [fuseseră] invitate la reuniune» [«Brugg and Sagem [were] invited to the meeting»] și «vor continua» [«will continue»] [considerentul (206)]. Cu ocazia reuniunii A/R din 5 aprilie 2002, notele indică că o «ambianță de cooperare se îmbunătățește progresiv cu [Brugg Kabel], Sagem, nkt» [«gradually growing cooperative atmosphere with Brugg, Sagem and nkt»] [considerentul (212)]. Ulterior, în luna aprilie 2002, Brugg [Kabel] a intenționat să organizeze ea însăși o reuniune R. Această reuniune a fost anulată, însă o a doua reuniune a fost organizată de [Brugg Kabel] la 3 iulie 2002 [considerentul (217)]. Este foarte puțin probabil ca [Brugg Kabel] să fi prevăzut organizarea unei reuniuni în cadrul înțelegerii în luna aprilie 2002, deși nu era încă membră a acestei înțelegeri.”

- 154 Din considerentele (197), (921) și (922) ale deciziei atacate reiese că Comisia a apreciat că existau probe directe ale participării reclamantelor, reprezentate de domnul N., la o reuniune cu concurenții organizată la Divonne-les-Bains la 14 decembrie 2001, precum și o serie de probe indirecte suficientă privind participarea la această reuniune, dacă nu de la Sagem, cel puțin de la Nexans France și de la Pirelli, și că această reuniune era o reuniune R, cu alte cuvinte o reuniune a membrilor „configurației europene a înțelegerii”.
- 155 În primul rând, în ceea ce privește participarea reclamantelor, reprezentate de domnul N., la o reuniune din 14 decembrie 2001 de la Divonne-les-Bains, este suficient să se arate că aceasta nu este contestată.
- 156 În al doilea rând, în ceea ce privește participarea altor producători europeni de cabluri electrice la reuniunea menționată, trebuie să se arate că, astfel cum reiese din decizia atacată, prezența reprezentanților Nexans France și Pirelli la această reuniune a fost indicată de înseși reclamantele în răspunsul la solicitarea de informații a Comisiei din 31 martie 2010.
- 157 Pe de altă parte, trebuie să se arate că e-mailul adresat de domnul J. domnului V. la 18 februarie 2002 se referă în mod clar la o reuniune care s-a desfășurat la Divonne-les-Bains. În plus, împrejurarea că alte persoane decât domnii J. și V. au asistat la această reuniune reiese destul de clar din pasajul următor: „Ca urmare a reuniunii noastre de la [Divonne-les-Bains], întrucât datele anticipate din 6 și 7/03 devin imposibile pentru unii dintre noi, vă propun în final să ținem următoarea reuniune la Paris, la 28 februarie după-amiază (locul vă va fi comunicat ulterior).”
- 158 Faptul că Safran nu a confirmat în răspunsul său la solicitarea de informații a Comisiei din 31 martie 2010 prezența reprezentantului Sagem, domnul V., la o reuniune desfășurată la Divonne-les-Bains la sfârșitul anului 2001 nu este semnificativ în această privință, din moment ce, astfel cum reiese din răspunsul menționat, din rațiuni materiale, Safran nu era în măsură să infirme sau să confirme această informație.
- 159 Este adevărat că, astfel cum arată reclamantele, e-mailul domnului J. din 18 februarie 2002 nu conține nicio informație referitoare la data reuniunii la care se referă, la participarea reclamantelor la această reuniune sau la obiectul acestei reuniuni, astfel încât permite doar să stabilească faptul că domnii J. și V. au asistat într-un moment nedeterminat, însă neîndoielnic anterior datei acestui e-mail, la o reuniune la Divonne-les-Bains alături de alte persoane a căror identitate nu este, de asemenea, determinată. Rezultă că acest e-mail nu permite, privit individual, să stabilească prezența Sagem, reprezentată de domnul V., la reuniunea din 14 decembrie 2001 de la Divonne-les-Bains.
- 160 Elementele de probă examinate la punctele 156-159 de mai sus sunt suficiente să stabilească faptul că reprezentantul reclamantelor, domnul N., precum și reprezentanții Nexans France și ai Pirelli au participat la o reuniune la 14 decembrie 2001 la Divonne-les-Bains. În schimb, aceste elemente de probă nu permit să se stabilească în mod cert că reprezentantul Sagem, domnul V., a asistat la această reuniune.

- 161 În al treilea rând, în ceea ce privește natura reuniunii din 14 decembrie 2001 de la Divonne-les-Bains, trebuie să se arate, pe de o parte, că în orașul respectiv s-au desfășurat în mod regulat reuniuni ale membrilor R ai înțelegerii în cadrul cărora, după ce reprezentanții Nexans France și ai Pirelli, ulterior ai Prysmian, îi informau pe ceilalți producători europeni despre discuțiile care au avut loc în cursul reuniunii A/R precedente, participanții își împărțeau proiectele care urmau să fie realizate pe „teritoriul național” european și cele care urmau să fie realizate în „teritoriile de export” care fuseseră alocate membrilor R ai înțelegerii [considerentul (315) și anexa I la decizia atacată]. Caracterul obișnuit al organizării unor asemenea reuniuni în acest oraș este ilustrat de faptul că unii participanți la aceste reuniuni vorbeau chiar uneori de necesitatea de a „divona” [considerentul (364) al deciziei atacate].
- 162 Pe de altă parte, trebuie să se arate că unele elemente de probă invocate de Comisie în decizia atacată sunt de natură să demonstreze că prima reuniune R a înțelegerii s-a desfășurat efectiv la Divonne-les-Bains, la 14 decembrie 2001.
- 163 Astfel, din notele unui angajat al J-Power Systems referitoare la discuțiile care au avut loc în cadrul reuniunii A/R din 13 noiembrie 2001, menționate în considerentul (188) al deciziei atacate, reiese că Nexans France și Pirelli au indicat cu acea ocazie că o discuție între membrii R ai înțelegerii va avea loc în viitor o dată pe lună.
- 164 Or, în notele unui angajat al J-Power Systems referitoare la discuțiile care au avut loc cu ocazia reuniunii A/R din 30 ianuarie 2002, menționate în considerentul (206) al deciziei atacate, în partea intitulată „Organizare – componenta R”, se arată următoarele:
- „Brugg Kabel și Sagem invitate la reuniune. Vor continua. ABB nu a dorit niciodată să se alăture. Nkt poate fi necesară, deoarece este mai activă pe piața la export.”
- 165 Potrivit reclamantelor, notele unui angajat al J-Power Systems referitoare la discuțiile care au avut loc cu ocazia reuniunii A/R din 30 ianuarie 2002 evidențiază doar faptul că ceilalți participanți la înțelegere continuau, cu ocazia reuniunii din 14 decembrie 2001 de la Divonne-les-Bains, încercările infructuoase pentru a le convinge să participe la reuniunile și la discuțiile din cadrul înțelegerii. Ele susțin că, dacă și-ar fi dat acordul în cadrul reuniunii menționate pentru a participa la discuții după ani de refuz repetat, în cadrul reuniunii A/R din 30 ianuarie 2002 ar fi fost cu siguranță o reușită prezentată ca știre importantă. Ele subliniază astfel că după reuniunea R din 3 iulie 2002 la care au participat, domnul J. a scris într-un e-mail din 4 septembrie 2002 adresat domnului O., angajat al J-Power Systems, în vederea reuniunii din 6 și 7 septembrie 2002, că „a[vea] de acum contacte regulate cu [Brugg Kabel]”.
- 166 Reclamantele susțin, în plus, că este de asemenea probabil ca reuniunea din 14 decembrie 2001 de la Divonne-les-Bains să fi avut ca obiect continuarea negocierii unei subcontractări cu Nexans France referitoare la un proiect care urma să fie realizat la Abu Dhabi (Emiratele Arabe Unite), inițiată cu ocazia unei reuniuni din 21 noiembrie 2001 de la Paris (Franța).
- 167 Totuși, trebuie să se considere, ca și Comisia, că notele unui angajat al J-Power Systems referitoare la discuțiile care au avut loc cu ocazia reuniunii A/R din 30 ianuarie 2002 demonstrează, dimpotrivă, că obiectul reuniunii din 14 decembrie 2001 de la Divonne-les-Bains, la care reclamantele admit că au participat prin intermediul domnului N., era chiar cel al unei reuniuni a membrilor R ai înțelegerii.
- 168 Astfel, pasajul, extras din notele unui angajat al J-Power Systems referitoare la discuțiile care au avut loc cu ocazia reuniunii A/R din 30 ianuarie 2002, citat la punctul 164 de mai sus, se raportează la stadiul participării producătorilor europeni de cabluri electrice la o reuniune a „configurației europene a înțelegerii”, iar nu la refuzul de a da curs invitației de a participa la o asemenea reuniune. Aceasta reiese, în ceea ce privește Brugg Kabel și Sagem, din utilizarea expresiei „invitate la reuniune” și din lipsa mențiunii vreunui refuz al acestora din urmă în legătură cu acest aspect. Aceasta reiese de asemenea din menționarea refuzului de lungă durată al ABB de a participa la contacte multilaterale

prin propoziția „ABB nu a dorit niciodată să se alătore”, care justifică neparticiparea acesteia la reuniunea R, precum și propoziția potrivit căreia participarea nkt cables ar putea fi necesară deoarece este mai activă pe piețele de export. Astfel, din acest pasaj se poate deduce că Brugg Kabel și Sagem au participat la o reuniune R și că vor continua să participe la acestea.

- 169 Această interpretare nu poate fi repusă în discuție prin diferitele argumente ale reclamantelor.
- 170 Mai întâi, în mod contrar celor susținute de reclamante, e-mailul adresat la 4 septembrie 2002 de domnul J., angajat al Nexans France, domnului O., angajat al J-Power Systems, nu conține vreun anunț special referitor la Brugg Kabel. În acesta, domnul J. evidențiază doar importanța de a asigura participarea Exsym la înțelegere de partea membrilor A ai înțelegerii, de vreme ce există contacte din acel moment cu nkt cables, Sagem și Brugg Kabel: „Avem de acum contacte în mod regulat cu nkt cables, S[agem], Brugg Kabel, dacă nu avem Exsym la bord nu are niciun sens”.
- 171 În continuare, este destul de improbabil ca o întreprindere să accepte să participe alături de concurenți la o reuniune al cărei obiect constă pentru aceștia din urmă să încerce să o convingă să adopte un comportament anticoncurențial dacă, în orice caz, are intenția să decline o asemenea propunere. Dacă reclamantele nu aveau intenția să participe la o reuniune anticoncurențială, puteau foarte simplu să refuze să participe la aceasta.
- 172 În sfârșit, explicația alternativă furnizată de reclamante, potrivit căreia reuniunea din 14 decembrie 2001 de la Divonne-les-Bains putea la fel de bine să constea într-o reuniune consacrată unei subcontractări cu Nexans France referitoare la un proiect care urma să fie realizat la Abu Dhabi care făcuse obiectul unei reuniuni precedente la 21 noiembrie 2001 la Paris, este dificil de conciliat cu afirmația reclamantelor potrivit căreia reuniunea din 14 decembrie 2001 de la Divonne-les-Bains era doar o încercare eșuată a Nexans France și a Pirelli de a le convinge să participe la înțelegere. În plus, această teză este puțin credibilă prin faptul că, pe de o parte, din agenda domnului N. prezentată de reclamante în răspunsul la o solicitare de informații a Comisiei reiese că acesta trebuia să întâlnească la 14 decembrie 2001 la Divonne-les-Bains nu numai Nexans France, ci și Pirelli. Or, este dificil de imaginat motivul pentru care Pirelli ar fi trebuit să participe la o reuniune referitoare doar la încheierea unui contract de subcontractare între reclamante și Nexans France. Pe de altă parte, trebuie să se arate că reclamantele nu prezintă niciun element de probă în ceea ce privește reuniunea din 14 decembrie 2001 de la Divonne-les-Bains, deși au furnizat asemenea elemente în ceea ce privește reuniunea din 21 noiembrie 2001 de la Paris.
- 173 În această ultimă privință, trebuie să se arate că, deși, astfel cum susțin, reclamantele au libertatea să propună o interpretare a faptelor diferită de cea reținută de Comisie pentru a pune la îndoială concluziile acesteia cu privire la reuniunea din 14 decembrie 2001 de la Divonne-les-Bains, Tribunalului îi revine sarcina să aprecieze credibilitatea acesteia în special în lumina elementelor de probă care au fost prezentate sau care nu au fost prezentate de reclamante. Or, astfel cum arată Comisia, din documentele prezentate de reclamante în anexele la replică reiese că în cadrul schimburilor de corespondență pregătitoare pentru reuniunea care s-a desfășurat la 21 noiembrie 2001 la Paris subiectul acestei din urmă reuniuni era menționat în mod clar. Astfel, în e-mailul adresat de domnul C., angajat al Nexans France, domnului N., angajat al Brugg Kabel, s-au arătat în special următoarele: „subiecte abordate: contractul de subcontractare către Brugg pentru circuitul B al proiectului”.
- 174 În cazul în care, astfel cum susțin reclamantele, reuniunea din 14 decembrie 2001 de la Divonne-les-Bains avea de asemenea ca obiect încheierea contractului de subcontractare în discuție, este probabil ca tema acestei reuniuni să fi figurat în schimburile de corespondență pregătitoare organizării sale. Totuși, reclamantele nu au comunicat asemenea documente. În plus, trebuie să se arate că e-mailul adresat în aceeași zi de domnul N. domnului C. conține în rubrica „Agendă” mențiunea „contract negociere și semnare”, ceea ce face ipoteza unei prelungiri a acestei negocieri în cadrul reuniunii menționate puțin credibilă în lipsa vreunui element de probă în acest sens.

175 Având în vedere considerațiile expuse la punctele 145-174 de mai sus, trebuie să se rețină că Comisia a demonstrat corespunzător cerințelor legale că reclamantele, reprezentate de domnul N., au participat la 14 decembrie 2001 la Divonne-les-Bains la o reuniune a membrilor R ai înțelegerii, astfel încât Comisia avea teme să stabilească la această dată momentul la care a început participarea reclamantelor la înțelegere.

2) Cu privire la caracterul neîntrerupt al participării reclamantelor la încălcare

176 Reclamantele susțin că, astfel cum Comisia a recunoscut în mai multe rânduri în motivele deciziei atacate, comportamentele care le sunt reproșate constituie încălcări uniforme și repetate, ceea ce presupune o întrerupere în comportamentele respective. În consecință, ar exista o contradicție între articolul 1 din partea dispozitivă a deciziei atacate, în care se stabilește în sarcina reclamantelor răspunderea pentru participarea la o încălcare unică și continuă, și motivele care o susțin.

177 În plus, reclamantele susțin că, întrucât în anul 2005 înțelegerea traversa o perioadă de criză, nu ar mai fi avut obligația să se distanțeze de ea în mod public pentru a demonstra că își întrerupseseră participarea, situație existentă între 12 mai 2005, data plecării unuia dintre angajații lor, domnul P., și 8 decembrie 2005. Potrivit reclamantelor, această întrerupere era motivată de voința noii echipe de conducere a lor de a respecta noua legislație elvețiană privind interzicerea încălcărilor. Ele apreciază că această ipoteză reiese din corespondența dintre domnul N. și coordonatorul membrilor R ai înțelegerii, domnul J., precum și din corespondența dintre acesta din urmă și mai mulți participanți la înțelegere care se plâneau de concurența pe care reclamantele o exercitau în privința diferitor proiecte.

178 Comisia contestă argumentația reclamantelor.

179 În această privință, în primul rând, referitor la contradicția dintre motivele și partea dispozitivă a deciziei atacate în ceea ce privește caracterul repetat sau continuu al încălcării imputate reclamantelor, trebuie să se arate că în versiunea în limba germană a deciziei atacate Comisia a utilizat expresiile „einheitliche und fortgesetzte” și „einzige und fortdauernde” pentru a caracteriza încălcarea. Or, în mod contrar celor susținute de reclamante, din această împrejurare nu rezultă că Comisia ar fi admis astfel vreo întrerupere în participarea lor la încălcare, întrucât aceste două expresii au un conținut semantic apropiat și exprimă ideea unui același comportament care se prelungește fără întrerupere.

180 În plus, în considerentul (620) al deciziei atacate s-a precizat că, „[p]otrivit probelor, părțile au urmărit obiectivul unic al înțelegerii fără întrerupere, de la 18 februarie 1999 până la 29 ianuarie 2009”. De asemenea, și din tabelul 8, intitulat „Coeficienți multiplicatori pentru durată”, cuprins în considerentul (1012) al deciziei atacate, reiese că Comisia nu a reținut o întrerupere între începutul participării reclamantelor la încălcare, 14 decembrie 2001, și încetarea acestei participări, 16 noiembrie 2006.

181 Prin urmare, nu se poate considera că există o contradicție între motivarea deciziei atacate și partea sa dispozitivă în ceea ce privește caracterul unic și continuu al încălcării.

182 În al doilea rând, în ceea ce privește pretinsa întrerupere a participării reclamantelor la înțelegere între 12 mai 2005 și 8 decembrie 2005, trebuie să se arate de la bun început că, în mod contrar celor sugerate de reclamante, în decizia atacată Comisia nu și-a întemeiat refuzul de a considera că acestea își întrerupseseră participarea la încălcare în cursul anului 2005 pe lipsa unei distanțări publice din partea lor față de înțelegere, ci pe elemente de probă care demonstau continuarea acestei participări.

183 Reclamantele evidențiază anumite pasaje din corespondența dintre domnul N. și domnul J. pentru a demonstra că, din punctul lor de vedere, își suspendaseră participarea la înțelegere.

184 Reclamantele citează astfel un e-mail al domnului N. din 10 mai 2005 în care acesta a menționat că refuza să participe la reuniunea R din 11 și 12 mai 2005, referindu-se la plecarea domnului P. din întreprindere la sfârșitul lunii mai a anului 2005, precum și la o schimbare intervenită în management.

185 Reclamantele citează de asemenea un e-mail din 26 octombrie 2005 al domnului J., în care acesta se plânge domnului N. despre concurența agresivă pe care acestea au exercitat-o, menționând următoarele:

„Avem impresia că deveniți destul de agresivi în legătură cu proiectul de mai sus. În opinia noastră, acest proiect trebuie să fie rezervat prietenului nostru [domnul R. C.] și credem că nu este rezonabil să vă arătați agresivi pentru acest tip de proiect în țara în care acesta este situat.”

186 Potrivit reclamantelor, întreruperea participării lor a fost confirmată în mod expres într-un e-mail din 9 decembrie 2005 adresat domnului N. de domnul J., în care acesta din urmă a scris „De atunci, [domnul P.] a plecat și nu ați mai luat în considerare «seminarele»”. Reclamantele subliniază că, în același e-mail, domnul J. s-a informat la domnul N. pentru a ști dacă acesta participa din nou la reuniuni și i-a solicitat confirmarea în următorii termeni: „Vă întoarceți în mod oficial la seminare? Sperăm în mod sincer că puteți confirma acest lucru”.

187 Totuși, trebuie să se arate că e-mailul domnului N. din 10 mai 2005 avea următorul cuprins:

„Având în vedere tensiunile actuale legate de dezvoltarea afacerii Al Aweer, precum și schimbarea actuală intervenită în managementul [Brugg Kabel]/[domnul P.] va pleca până la sfârșitul lunii mai 2005/regretăm să va informăm că [Brugg Kabel] nu va participa la acest seminar.

Sperăm că AWEER se va dezvolta astfel cum s-a discutat mai devreme, făcând viabilă o participare ulterioară [...]”

188 Din acestea rezultă că, pe de o parte, decizia de neparticipare la reuniunea R din 11 și 12 mai 2005 era, desigur, motivată de plecarea domnului P. și de schimbarea managementului la Brugg Kabel, dar și de tensiunile legate de dezvoltarea proiectului „Al Aweer” și, pe de altă parte, această decizie privea numai reuniunea menționată. În plus, astfel cum reiese și din e-mailul domnului N. din 10 mai 2005, acesta nu excludea participarea la reuniunile ulterioare, în măsura în care proiectul respectiv se dezvoltă în conformitate cu discuțiile care au avut loc anterior. Din aceste împrejurări reiese că, în mod contrar celor susținute de reclamante, acest e-mail nu poate fi considerat anunțul suspendării participării lor la înțelegere.

189 De asemenea, trebuie să se arate că într-un e-mail din 14 iunie 2005 adresat de domnul J. domnului N., acesta din urmă scrie următoarele în legătură cu o licitație în Kuwait:

„Notată absența [domnului R. de la Nexans France] la reuniunea de preofertare.

Intenția de a nu [prezenta o ofertă], totuși verifică dacă este «acceptabil din punct de vedere politic»

În cazul [prezentării unei oferte] voi solicita instrucțiuni.

Notată observația dumneavoastră în legătură cu accidentul de cablu și sunt de acord [...]”

190 Trebuie să se arate că observația legată de accidentul de cablu se referă la un e-mail precedent al domnului J. din 14 iunie 2005, în care acesta din urmă menționase: „Mulțumesc că veți reține că s-ar putea să fiți solicitați pentru o reparație a unei pene accidentale a unui cablu care s-a produs recent în aceeași țară. În acest caz, vă rugăm să îl notificați (vom primi instrucțiuni aceasta va ajuta să restabilim contactele)”.

191 Din schimbul de e-mailuri dintre domnii J. și N. din 14 iunie 2005 rezultă că la acea dată reclamantele mențineau contacte cu domnul J., coordonatorul membrilor R ai înțelegerii, în vederea punerii în aplicare a înțelegerii respective.

192 Acest lucru reiese și dintr-un e-mail din 21 octombrie 2005, de asemenea adresat domnului J. de domnul N., în care cel din urmă scrie în special următoarele:

„În urma atitudinii noastre cooperante în închiderea MEW/60: 18-09-2005 pentru 92 km XPLE 132 kv care permite TEC să își securizeze primul XLPE în [Kuweit], nu înțelegem prea bine comportamentul lor în [...]

Când am confirmat coop[erarea] noastră pentru MEW/60, v-am menționat acest proiect și aveam încredere în faptul că acest mesaj va fi transmis la TEC. [Brugg Kabel] este foarte interesată și este, în fapt, limitată doar de acțiunile TEC, care nu a fost încă selecționată. Nivelul prețurilor este de acum înainte sub [...] 100. [...]

Notez din nou că această cooperare este solicitată din partea [Brugg Kabel] încă o dată și încă o dată, în timp ce mulți suferă de «Alzheimer».”

193 Participarea reclamantelor la încălcare în cursul anului 2005 este confirmată și de două e-mailuri adresate de domnul N. domnului J., în luna decembrie a anului 2005 și în luna ianuarie a anului 2006.

194 Astfel, într-un e-mail din 12 decembrie 2005, domnul N. a scris următoarele:

„Noua (tânăra) conducere a [Brugg Kabel] se teme deoarece avem în Elveția o nouă lege [împotriva cartelurilor], precum și instrucțiuni din partea consilierului de a o respecta. Cunoașteți că, în pofida acestui lucru, în anul 2005 am acționat ca și ... (de ex. [Kuweit])

Nu am deteriorat nivelul!

Toți participanții la «seminare» se pot felicita pentru un excelent an 2005.

... și toți sunt într-o poziție excelentă. [...]

195 De asemenea, într-un e-mail din 24 ianuarie 2006 referitor la un proiect care urma să fie realizat în Kuweit, domnul N. a scris domnului J. următoarele:

„Constat din nou diferența mare dintre viziunile noastre privind situația. Deși carnetele dumneavoastră de comenzi sunt pline, pline, veți solicita mai mult, fără oprire. Este dificil pentru mine să stabilesc o politică de supraviețuire care să vă convină! Am avut naivitatea să cred în aceasta mult timp totuși [...], deși lucrăm de mai mulți ani în favoarea unei coordonări cu cei mari [...]

[...] a fost mult business în anul 2005 (am lăsat să treacă aproape totul pentru dumneavoastră)

de ex.

«A» MEW 101 (ceea ce compensează în mod larg 082)

«K» MEW/60 92km XLPE 132 kV

«[Pirelli]» ME/EW/66-2005/06

«A» MEW/52/2006-06

Și doar pentru a menționa o cooperare mică pe care am solicitat-o prin intermediul tău din partea «A» în Qatar: mă expediază, pretinde că nu se mai poate face nimic etc. etc. În același timp, [Nexans]+ABB iau GTC/22/04 cu 102 km 132kV 1x2000mm2 [...]”

196 Domnul N. precizează în plus în e-mailul său din 24 ianuarie 2006 că, în legătură cu o încălcare a înțelegerii de care s-ar fi făcut vinovate reclamantele în privința MEW 082, „a fost fără spargerea prețurilor!”.

197 Din lectura acestei corespondențe dintre domnul J., coordonatorul membrilor R ai înțelegerii, și domnul N. rezultă că din punctul de vedere al reclamantelor, deși nu mai participau la reuniuni din cauza unor temeri exprimate de noul management al acestora, ele nu își suspendaseră participarea la înțelegere și chiar luau parte în mod activ la succesul acesteia.

198 În mod contrar celor susținute de reclamante, reiese din e-mailurile schimbate între domnul J. și mai mulți participanți la înțelegere că aceștia considerau că ele participau la înțelegere chiar în cursul celei de a doua părți a anului 2005.

199 Desigur, e-mailurile al căror conținut este citat de reclamante în cererea introductivă atestă iritarea vădită a anumitor participanți la înțelegere referitoare la comportamentul lor în cadrul punerii în aplicare a înțelegerii.

200 Astfel, într-un e-mail din 14 septembrie 2005 adresat domnului J. de domnul R. C., angajat al Prysmian, acesta din urmă a scris: „Vă rugăm să vă asigurați că [Brugg Kabel] nu reprezintă o problemă”.

201 Nemulțumirea exprimată de domnul J. și de domnul R. C. în privința atitudinii Brugg Kabel reiese deopotrivă din e-mailul din 26 octombrie 2005, adresat de domnul J. domnului N., al cărui conținut este reprodus la punctul 185 de mai sus.

202 Într-un e-mail din 28 octombrie 2005, adresat domnului J. de domnul R. C., acesta din urmă a revenit asupra atitudinii Brugg Kabel în modul următor:

„Tocmai am fost informat că Brugg Kabel își intensifică eforturile și devine și mai agresivă. Doar pentru a-ți spune că, dacă se întâmplă ceva rău, vom urmări [Brugg Kabel] în fiecare proiect (oriunde) pentru a ne asigura că vor pierde contracte sau că vor pierde maximum de bani pentru a câștiga contracte. [...] Știi că nu îmi place absolut deloc acest lucru, dar este destul. Sunt tentat să «personalizez» această afacere.”

203 Tot în legătură cu atitudinea reclamantelor, într-un e-mail din 9 noiembrie 2005 adresat domnului J., domnul R. C. a raportat că reclamantele ar concura pentru proiectul „E-Plus” în următorii termeni: „[Brugg Kabel] și-a confirmat aparent interesul pentru a concura ([domnul K.] a confirmat acest lucru)”.

204 De altfel, domnul R. C. a confirmat ulterior domnului J. într-un e-mail din 3 ianuarie 2006 că pierduse proiectul „E-Plus” în favoarea reclamantelor.

205 Nemulțumirea domnului R. C. privind atitudinea reclamantelor reiese și dintr-un e-mail din 16 noiembrie 2005, în care i-a scris domnului J. următoarele:

„[...] Prietenii dumneavoastră dragi [Brugg Kabel] sunt foarte agresivi în privința unui alt contract de 380 kV aici [...]. Detașarea dumneavoastră față de toate aceste agresivități înseamnă că sunteți în curs să abandonați acest teritoriu și că aroganța [Brugg Kabel] vă este indiferentă?”

- 206 Totuși, trebuie să se constate că, astfel cum reiese din e-mailul domnului R. C. din 16 noiembrie 2005, acesta considera că reclamantele erau în continuare legate de regulile înțelegerii deoarece denunța cu precizie pretinsa încălcare de către acestea a regulilor respective. Într-adevăr, dacă situația ar fi fost diferită, domnul R. C. nu ar fi avut niciun motiv să se plângă de comportamentul reclamantelor coordonatorului membrilor R ai înțelegerii, domnul J.
- 207 Pe de altă parte, trebuie să se arate, similar Comisiei în considerentul (346) al deciziei atacate, că pretinsa încălcare a regulilor înțelegerii de către reclamante în cursul celei de a doua jumătăți a anului 2005 nu a condus la a fi considerate „outsideri” de ceilalți membri ai înțelegerii. Astfel, ele nu au făcut obiectul măsurilor coordonate prevăzute cu ocazia reuniunii desfășurate la Divonne-les-Bains la 15 martie 2005 la care ele au participat.
- 208 În plus, reiese din enumerarea întreprinderilor care au participat la înțelegerea efectuată la 24 iunie 2005 de domnul J., menționată în considerentul (353) al deciziei atacate, că reclamantele sunt în continuare citate printre membrii medii („medium ones”) ai înțelegerii. Niciunde nu este menționată vreo plecare.
- 209 De asemenea, astfel cum arată în mod întemeiat Comisia, din e-mailul din 26 august 2005 adresat de domnul J. domnului I, angajat al Exsym, și domnului R. C., angajat al Prysmian, menționat în considerentul (358) al deciziei atacate, reiese că la acea dată reclamantele erau considerate încă membri ai înțelegerii. În acesta e-mail se ridică problema necesității de a asigura menținerea în cadrul înțelegerii a anumitor participanți, în termenii următori:
- „Dacă spuneți că [Taihan și LS Cable] sunt în afara «A», atunci [cota de 40 %] nu mai este valabilă și trebuie redusă la 20, având în vedere bilanțul ultimilor ani. Km este în mod ferm negativ pentru [domnul C. de la Pirelli]. Așadar, fie [Taihan și LS Cable] sunt în afara «A», iar cele două [proiecte privind cablurile cu ulei] următoare trebuie să revină [domnului C. de la Pirelli] pentru reechilibrarea situației, după cum ați convenit deja, fie [ele] [sunt] în cadrul [«A»], trebuind să se aplice sistemul de rotație. Înțelegem că aveți dificultăți să controlați [Taihan și LS Cable], astfel cum noi avem dificultăți să controlăm [ABB] și [Brugg Kabel] și [Sagem] sau [nkt cables], însă aceasta [nu înseamnă] că trebuie scoase [din înțelegere]. Este doar un fapt la care trebuie să existe o adaptare (astfel cum s-a procedat pentru [...] sau Filipine sau [...]). Din nou, este interesul nostru global să menținem [...], deoarece acordarea proiectului EDC [Taihan] sau [LS Cable] ne va ajuta pe toți.”
- 210 Or, trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței, tocmai percepția pe care o au ceilalți participanți la o înțelegere cu privire la intenția întreprinderii în cauză este determinantă pentru a aprecia dacă aceasta din urmă a înțeles să se distanțeze de acordul ilicit (Hotărârea Curții din 19 martie 2009, Archer Daniels Midland/Comisia, C-510/06 P, EU:C:2009:166, punctul 120).
- 211 Această constatare nu poate fi repusă în discuție prin e-mailul din 9 decembrie 2005 adresat domnului N. de domnul J., în care acesta din urmă a scris că „de atunci, [domnul P.] a plecat și nu ați mai luat în considerare «seminarele»” și l-a întrebat pe domnul N. dacă acesta participa din nou în mod oficial la reuniuni: „[v]ă întoarceți în mod oficial la seminare? Sperăm în mod sincer că puteți confirma acest lucru”. Astfel, după cum s-a arătat la punctele 183-210 de mai sus, în pofida absenței domnului N. de la reuniunile R ale înțelegerii, reclamantele și-au continuat în mod clar participarea la înțelegere în cursul acestei perioade.
- 212 Trebuie de asemenea să se respingă argumentul pe care reclamantele încearcă să îl întemeieze pe un schimb de e-mailuri între domnul R. C. și domnul J. din 9 ianuarie 2006, din care ar reieși că reclamantele nu reacționau la solicitările de contact ale Nexans France întrucât înseși reclamantele au admis că, la acea dată, își reluaseră participarea la înțelegere.

213 În consecință, trebuie să se concluzioneze că Comisia nu a săvârșit nicio eroare prin faptul că a considerat, pe baza elementelor de probă pe care le-a reunit, că reclamantele au participat la înțelegere fără întrerupere de la 14 decembrie 2001 până la 16 noiembrie 2006.

d) Cu privire la intenția reclamantelor de a contribui la ansamblul obiectivelor înțelegerii și cu privire la cunoașterea de către ele a anumitor comportamente ilicite

214 Reclamantele susțin că Comisia nu a demonstrat suficient că intenționau să contribuie, prin comportamentul lor, la realizarea ansamblului obiectivelor comune ale înțelegerii. Potrivit reclamantelor, o asemenea demonstrație ar lipsi în ceea ce privește alocarea unor proiecte privind cablurile electrice submarine, „alocarea piețelor naționale” și alocarea contractelor de mare anvergură. Decizia atacată nu ar conține nici elemente exacte care să demonstreze că ele aveau cunoștință de comportamentele ilicite ale celorlalți participanți la înțelegere în ceea ce privește alocarea unor piețe ale cablurilor electrice submarine.

215 Comisia contestă argumentația reclamantelor.

216 În această privință, trebuie amintit că o întreprindere care a participat la o încălcare unică și complexă prin comportamente proprii care intrau în sfera de aplicare a noțiunilor de acord sau de practică concertată având un obiect anticoncurențial, în sensul articolului 101 alineatul (1) TFUE, și care aveau drept scop să contribuie la realizarea încălcării în ansamblul său poate fi astfel de asemenea răspunzătoare, pentru toată perioada participării sale la încălcarea menționată, pentru comportamentele altor întreprinderi în cadrul aceleiași încălcări. O asemenea situație există atunci când se stabilește că acea întreprindere intenționa să contribuie prin propriul comportament la obiectivele comune urmărite de toți participanții și că cunoștea comportamentele ilicite preconizate sau puse în aplicare de alte întreprinderi pentru atingerea acelorași obiective sau că putea să le prevadă în mod rezonabil și că era pregătită să accepte riscul care decurgea din acestea (a se vedea Hotărârea din 26 ianuarie 2017, Villeroy & Boch/Comisia, C-625/13 P, EU:C:2017:52, punctul 56 și jurisprudența citată).

217 Astfel, o întreprindere poate să fi participat în mod direct la toate comportamentele anticoncurențiale care compun încălcarea unică și continuă, caz în care Comisia are dreptul să stabilească în sarcina sa răspunderea pentru toate aceste comportamente și, prin urmare, pentru încălcarea menționată în totalitate. O întreprindere poate deopotrivă să nu fi participat în mod direct decât la o parte dintre comportamentele anticoncurențiale care compun încălcarea unică și continuă, dar să fi cunoscut toate celelalte comportamente ilicite urmărite sau puse în aplicare de ceilalți participanți la înțelegere pentru atingerea acelorași obiective sau să fi putut să le prevadă în mod rezonabil și să fi fost pregătită să accepte riscul ce decurge din acestea. Într-un asemenea caz, Comisia are deopotrivă dreptul să stabilească în sarcina acestei întreprinderi răspunderea pentru toate comportamentele anticoncurențiale care compun o asemenea încălcare și, prin urmare, pentru aceasta în totalitate (a se vedea Hotărârea din 26 ianuarie 2017, Villeroy & Boch/Comisia, C-625/13 P, EU:C:2017:52, punctul 57 și jurisprudența citată).

218 În speță, în primul rând, în ceea ce privește lipsa voinței reclamantelor de a contribui la ansamblul obiectivelor comune ale înțelegerii, trebuie amintit că, astfel cum s-a constatat la punctul 126 de mai sus, măsurile adoptate de participanții la înțelegere aveau un obiectiv comun, și anume instituirea unui sistem de împărțire a pieței mondiale a proiectelor privind cablurile electrice de înaltă tensiune, cu excepția Statelor Unite. Trebuie de asemenea amintit că, astfel cum s-a arătat la punctul 128 de mai sus, acest sistem de împărțire a pieței proiectelor privind cablurile electrice de înaltă tensiune viza atât proiecte care necesitau cabluri electrice submarine, cât și cabluri electrice subterane.

- 219 Or, în mod contrar celor susținute de reclamante, împrejurarea că ele nu au participat la alocarea proiectelor privind cablurile electrice submarine nu este de natură să demonstreze că ele nu intenționau să contribuie prin comportamentul propriu la obiectivul comun al înțelegerii amintit la punctul 218 de mai sus, din moment ce, conform propriilor mărturisiri, această neparticipare era rezultatul lipsei capacității lor de a produce asemenea cabluri electrice, iar nu al unei voințe exprimate în mod clar de a nu participa la alocarea unor asemenea proiecte. În plus, după cum s-a arătat în considerentul (324) al deciziei atacate, în care Comisia evidențiază că reclamantele solicitaseră o preferință pentru un proiect privind instalarea de cabluri electrice subterane în ape de mare adâncime, reclamantele aveau voința, în măsura în care aceasta putea fi avută în vedere din punct de vedere tehnic, de a participa la alocarea unor proiecte care ar fi necesitat, în principiu, instalarea de cabluri electrice submarine.
- 220 Nu este mai convingătoare nici argumentația reclamantelor potrivit căreia lipsa participării lor la alocarea unor proiecte de mare anvergură ar demonstra că nu intenționau să contribuie prin comportamentul lor la obiectivul comun al înțelegerii. Astfel, mai întâi, din decizia atacată reiese că mecanismele înțelegerii, fie că este vorba despre obligațiile de informare, despre regulile de alocare sau despre mecanisme de compensare, nu făceau diferența în funcție de volumul proiectelor în discuție (pierderea unui proiect mare putea fi compensată prin alocarea mai multor proiecte mai mici și invers). În continuare, trebuie să se arate că pretinsa neparticipare a reclamantelor la proiectele de mare anvergură decurge, astfel cum ele însele explică în detaliu, din lipsa capacității lor de a răspunde nevoilor clienților pentru asemenea proiecte. În sfârșit, dintr-un e-mail adresat de domnul J. domnului I. reiese că reclamantele nu ezitau să prezinte oferte pentru proiecte de anvergură, recurgând, după caz, la subcontractanți pentru a disimula problemele lor de capacitate.
- 221 Trebuie de asemenea să se respingă argumentul reclamantelor potrivit căruia nu au intenționat să respecte „alocarea piețelor naționale”. Astfel, trebuie să se arate eventual că, astfel cum reiese din considerentul (108) al deciziei atacate, Comisia a constatat că în cadrul împărțirii proiectelor privind cablurile electrice între membrii R ai înțelegerii existau probe că unora dintre ei li se recunoscuse o „piață națională” (de exemplu Italia pentru Nexans France și Prysmian și Țările de Jos pentru Prysmian), pe care beneficiau de prioritate. Reclamantele susțin că, astfel cum reiese din mai multe elemente de probă, ele au refuzat în mai multe rânduri să respecte alocarea piețelor naționale, prezentând oferte în teritorii considerate piața națională a altor participanți la înțelegere. Or, trebuie să se constate că, procedând astfel, reclamantele se limitează să indice că ele nu au respectat întotdeauna una dintre regulile de împărțire a proiectelor între membrii R ai înțelegerii, ceea ce nu demonstrează, în sine, că ele nu aveau intenția să contribuie la obiectivul comun al înțelegerii. În plus, trebuie să se arate că, astfel cum reclamantele recunosc, nu „alocarea piețelor naționale” în sine era cea care le pune probleme, ci faptul că, din moment ce lor nu li se recunoscuse un teritoriu de către ceilalți participanți la înțelegere, ele nu puteau în mod concret să beneficieze de aceasta.
- 222 În al doilea rând, în ceea ce privește faptul de a nu cunoaște comportamentele ilicite referitoare la cablurile electrice submarine, trebuie să se arate că, astfel cum s-a indicat la punctul 134 de mai sus, reuniunile R la care participa domnul N. începeau cu o parte generală în care reprezentanții Nexans France și ai Pirelli îi informau pe ceilalți membri R ai înțelegerii cu privire la discuțiile care s-au desfășurat cu ocazia reuniunii A/R precedente. Or, după cum s-a constatat la punctele 130-132 de mai sus, reuniunile A/R priveau împărțirea proiectelor privind cablurile electrice subterane și submarine în „teritoriile de export” între membrii R ai aceleiași înțelegeri, pe de o parte, și membrii A și K ai înțelegerii în discuție, pe de altă parte. Rezultă din această situație că reclamantele aveau neîndoiește cunoștință de faptul că proiectele privind cablurile electrice submarine făceau obiectul unei împărțiri între membrii A și R ai înțelegerii. În ceea ce privește nivelul de cunoaștere avut de reclamante despre împărțirea proiectelor privind cablurile electrice submarine între membrii R ai înțelegerii, trebuie să se arate că, dacă se presupune că, similar reuniunii R din 18 și 19 noiembrie 2003, discuțiile referitoare la cablurile electrice submarine și la cablurile electrice subterane s-au desfășurat întotdeauna în mod separat și că reprezentanții Brugg Kabel nu au asistat niciodată la reuniunile R în care proiectele privind cablurile electrice subterane și proiectele privind cablurile electrice submarine făceau obiectul

unor discuții comune, aspect care este puternic repus în discuție prin elementele de probă prezentate de Comisie în răspunsul la o măsură de organizare a procedurii adoptată de Tribunal (a se vedea punctele 134-138 de mai sus), împrejurarea că reclamantele cunoșteau, ținând seama de documentele de pregătire a reuniunilor membrilor respectivi, faptul că unele discuții ar avea loc cu privire la cablurile electrice submarine este suficientă pentru a demonstra că ele aveau cunoștință de această împărțire sau ar fi trebuit să aibă îndoieli în legătură cu aceasta. În plus, din e-mailul adresat de domnul J. domnului N. la 23 ianuarie 2006, expus în considerentele (377) și (378) ale deciziei atacate și care privește alocarea în „teritoriile de export”, reiese că reclamantele știau că acordurile prevedeau o coordonare pentru proiectele privind cablurile electrice submarine. Din acest e-mail rezultă, astfel, următoarele: „A nu mai are încredere și refuză să continue exercițiul [Kuweit] (refuză, așadar, această alocare) dacă [domnul C. de la Pirelli] și cu tine nu vă angajați să respectați acordurile viitoare în această țară. [Domnul C. de la Pirelli] a confirmat că ele ar continua în viitor și au dat o explicație credibilă a gestului lor (legat de un proiect submarin)”.

223 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se considere că Comisia nu a săvârșit o eroare apreciind că, prin comportamentul lor, reclamantele urmăreau să contribuie la realizarea încălcării în ansamblul ei și aveau cunoștință de comportamentele ilicite ale celorlalți membri ai înțelegerii, în sensul jurisprudenței amintite la punctele 216 și 217 de mai sus.

e) Cu privire la dovada că reclamantele aveau cunoștință de acordurile referitoare la diferitele proiecte privind cablurile electrice

224 Reclamantele susțin că Comisia ar fi trebuit să demonstreze că ele aveau cunoștință de acordurile referitoare la fiecare dintre proiecte sau că cel puțin puteau să le prevadă în privința piețelor naționale sau a proiectelor privind cablurile electrice submarine.

225 Comisia contestă argumentația reclamantelor.

226 În această privință, trebuie arătat, similar Comisiei, că înlănțuirea generală a obligațiilor de informare și a cotelor privea toate proiectele care făceau obiectul înțelegerii, iar cerința dovedirii privea tocmai acest caracter al planului global. Întrucât membrii R ai înțelegerii trebuiau efectiv să își manifeste în mod activ interesul pentru proiecte specifice dacă doreau să fie luați în considerare pentru alocarea lor, este logic ca un producător de dimensiune mai mică precum reclamantele să nu fie menționat explicit în cazul tuturor proiectelor. Această împrejurare nu modifică însă cu nimic faptul că ele au participat, în ansamblu, la modalitățile reținute și că, astfel cum a arătat Comisia, aveau cunoștință de modul general de operare.

f) Cu privire la motivarea deciziei atacate referitoare la identitatea proiectelor privind cablurile electrice în cauză

227 Reclamantele impută Comisiei că nu a precizat în decizia atacată proiectele care trebuiau să facă obiectul unui acord, întrucât aceasta s-a limitat să utilizeze abrevieri sau denumiri generice și a prezentat același proiect ca fiind mai multe proiecte distincte, din cauza unor mici diferențe de desemnare.

228 Comisia contestă argumentele reclamantelor.

229 În această privință, trebuie arătat că reiese, de exemplu, din considerentele (234) și (372) ale deciziei atacate, care conțin numeroase extrase din comunicările dintre membrii înțelegerii, că aceștia se refereau sistematic la proiectele privind cablurile electrice în cauză sub forma unor abrevieri sau a unor aluzii codate, într-un scop evident de disimulare. În asemenea condiții, obligația de motivare, care revine Comisiei în temeiul articolului 296 TFUE, nu poate conduce la a i se solicita să identifice cu precizie fiecare dintre proiectele menționate de participații la încălcarea în comunicările lor.

230 Având în vedere considerațiile care precedă, se impune respingerea celui de al treilea motiv al acțiunii, precum și a celui de al patrulea motiv al acțiunii ca nefondate.

4. Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat pe o încălcare a articolului 101 TFUE și a articolului 53 din Acordul privind SEE

231 Reclamantele susțin că aplicarea în speță a conceptului de încălcare unică și continuă constituie o încălcare a articolului 101 TFUE și a articolului 53 din Acordul privind SEE.

232 În susținerea acestui motiv, reclamantele se limitează să facă trimitere la argumentele invocate deja în cadrul celui de al treilea și al celui de al patrulea motiv pentru a demonstra că încălcarea în discuție nu constituie o încălcare unică și continuă. În special, ele fac trimitere la argumentele referitoare la începutul participării lor la înțelegere de la 14 decembrie 2001, la durata neîntreruptă a acestei participări, la cunoașterea acordurilor referitoare la cablurile electrice submarine sau la obligația de a le cunoaște, la participarea lor la acordurile referitoare la piețele naționale și la participarea lor la proiecte de mare anvergură. Întrucât aceste argumente au fost deja respinse ca nefondate în cadrul examinării celui de al treilea și a celui de al patrulea motiv, în lipsa unei argumentații autonome, al cincilea motiv nu poate decât să fie respins ca nefondat.

233 Având în vedere că au fost respinse al doilea, al treilea, al patrulea și al cincilea motiv, trebuie să se concluzioneze că, fără a săvârși o eroare, Comisia a stabilit în sarcina reclamantelor participarea la încălcarea unică și continuă a articolului 101 alineatul (1) TFUE între 14 decembrie 2001 și 16 noiembrie 2006.

5. Cu privire la al șaselea motiv, întemeiat pe o încălcare a articolului 23 alineatele (2) și (3) din Regulamentul nr. 1/2003, pe încălcări ale principiilor egalității de tratament, proporționalității și ne bis in idem, pe o încălcare a obligației de motivare, pe mai multe erori de apreciere și pe un abuz de putere în ceea ce privește calcularea cuantumului amenzii aplicate reclamantelor

234 Al șaselea motiv cuprinde cinci aspecte. Prin intermediul primului aspect, reclamantele impută Comisiei că a săvârșit o eroare și că a încălcat principiul egalității de tratament întrucât a ales anul 2004 drept an de referință pentru valoarea vânzărilor, care nu ar reprezenta puterea lor economică și contribuția lor la înțelegere. Prin intermediul celui de al doilea aspect, ele impută Comisiei că a încălcat obligația de motivare care îi revine și principiul *ne bis in idem* și că a săvârșit o eroare de apreciere în ceea ce privește gravitatea încălcării. Prin intermediul celui de al treilea aspect, ele reproșează Comisiei că a stabilit un coeficient de 4,91 pentru durata încălcării. Prin intermediul celui de al patrulea aspect, reclamantele susțin că Comisia a încălcat obligația de motivare care îi revine în ceea ce privește stabilirea „taxei de intrare”. Prin intermediul celui de al cincilea motiv, ele impută Comisiei că a săvârșit o eroare de apreciere și că a încălcat principiul egalității de tratament, precum și principiul proporționalității în cadrul aprecierii circumstanțelor atenuante.

a) Cu privire la alegerea anului 2004 drept an de referință al valorii vânzărilor pentru calcularea cuantumului de bază al amenzii

235 Reclamantele susțin că, prin alegerea anului 2004 drept an de referință, în locul ultimului an complet al participării lor la înțelegere, Comisia s-a îndepărtat fără o justificare valabilă de la regula stabilită la punctul 13 din Orientările din 2006 privind calcularea amenzilor. Această alegere ar fi condus la tratarea în mod discriminatoriu a reclamantelor din cauza vânzărilor legate de proiectele privind cablurile electrice extrem de ridicate pe care le-ar fi înregistrat în anul 2004. Potrivit reclamantelor, pentru a evita acest tratament discriminatoriu, Comisia ar fi trebuit fie să aleagă drept an de referință ultimul an complet al participării lor la înțelegere, respectiv anul 2005, fie să utilizeze o valoare medie care să aibă la bază anii 2003-2005.

236 Comisia contestă argumentația reclamantelor.

237 În această privință, trebuie amintit că, în ceea ce privește calcularea amenzii în ipoteza unei înțelegeri la scară mondială, punctul 18 din Orientările din 2006 privind calcularea amenzilor prevede:

„Atunci când sfera geografică a unei încălcări depășește teritoriul [SEE] (de exemplu în cazul cartelurilor mondiale), este posibil ca vânzările relevante ale întreprinderii în interiorul SEE să nu reflecte în mod adecvat ponderea fiecărei întreprinderi în încălcare. Acesta poate fi, în special, cazul acordurilor mondiale de împărțire a pieței.

În astfel de circumstanțe, pentru a reflecta atât dimensiunea totală a vânzărilor relevante în SEE, cât și ponderea relativă a fiecărei întreprinderi în încălcare, Comisia poate estima valoarea totală a vânzărilor de bunuri sau servicii care au legătură cu încălcarea în sectorul geografic (mai mare decât SEE) în cauză, poate determina cota de vânzări a fiecărei întreprinderi participante la încălcare pe această piață și poate aplica această cotă vânzărilor totale ale acelorași întreprinderi în interiorul SEE. Rezultatul se utilizează cu titlu de valoare a vânzărilor în scopul determinării cuantumului de bază al amenzii.”

238 Trebuie de asemenea amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, în măsura în care este necesară utilizarea cifrei de afaceri a întreprinderilor implicate în aceeași încălcare pentru stabilirea relațiilor dintre amenzile care urmează să fie aplicate, trebuie să se delimiteze perioada care trebuie luată în considerare astfel încât cifrele obținute să fie comparabile în cea mai mare măsură posibilă (a se vedea Hotărârea din 30 septembrie 2009, Akzo Nobel și alții/Comisia, T-175/05, nepublicată, EU:T:2009:369, punctul 142 și jurisprudența citată).

239 Trebuie amintit și că, în ceea ce privește perioada care trebuie luată în considerare pentru stabilirea valorii vânzărilor care este utilizată pentru calcularea amenzii, punctul 13 din Orientările din 2006 privind calcularea amenzilor prevede:

„Pentru a determina cuantumul de bază al amenzii care urmează să fie aplicată, Comisia utilizează valoarea vânzărilor de bunuri sau servicii, realizate de întreprindere, care au legătură directă sau indirectă cu încălcarea, în sectorul geografic relevant din teritoriul SEE. Comisia utilizează în mod normal vânzările realizate de întreprindere în cursul ultimului an complet de participare a sa la încălcare.”

240 Totuși, trebuie să se arate că expresia „utilizează în mod normal vânzările realizate de întreprindere în cursul ultimului an complet de participare a sa la încălcare” cuprinsă la punctul 13 din Orientările din 2006 nu exclude posibilitatea utilizării de către Comisie a altei perioade de referință atât timp cât, în conformitate cu jurisprudența citată la punctul 238 de mai sus, aceasta permite obținerea unor cifre cât mai comparabile posibil.

241 În speță, reiese din decizia atacată că, pentru calcularea cuantumului de bază al amenzii aplicate reclamantelor, Comisia a făcut trimitere la metoda prevăzută la punctul 18 din Orientările din 2006 privind calcularea amenzilor [considerentele (966) și (968)-(994) ale deciziei menționate]. Din aceeași decizie reiese de asemenea că, în scopul aplicării acestei metode, Comisia nu s-a întemeiat pe vânzările efectuate în cursul ultimului an complet de participare la încălcare, ci pe cifrele vânzărilor aferente anului 2004 [considerentele (966) și (968)-(994) ale acestei decizii].

242 Comisia a justificat această alegere, în primul rând, prin împrejurarea că vânzările de cabluri electrice realizate la scara SEE au crescut în mod sensibil începând cu anul 2006, astfel încât alegerea ultimului an complet de participare la încălcare nu ar fi suficient de reprezentativă pentru perioada încălcării în privința întreprinderilor care au încetat orice participare după anul 2006. Potrivit Comisiei, faptul de a se întemeia pe vânzările realizate de toate întreprinderile în anul 2004 permitea obținerea unei estimări mai exacte a importanței economice a încălcării pe întreaga sa durată, precum și a ponderii relative în

încălcarea a întreprinderilor în cauză. În al doilea rând, Comisia a apreciat că alegerea anului 2004 ar permite evitarea unui tratament discriminatoriu între întreprinderile care și-au încetat mai devreme participarea (directă) și cele care au continuat-o. Comisia a subliniat deopotrivă în decizia atacată că punctul 13 din Orientările din 2006 privind calcularea amenzilor îi permitea într-o asemenea situație să nu se întemeieze pe cifrele vânzărilor ultimului an de participare la încălcare [considerentul (965) al deciziei atacate]. Comisia a adăugat că alegerea unui singur an de referință în care toate părțile au participat la încălcare era preferabilă în scopul aplicării punctului 18 din orientările menționate, astfel încât să reflecte în mod adecvat ponderea fiecărei întreprinderi în încălcare [considerentul (966) al deciziei menționate].

- 243 În ceea ce privește argumentul reclamantelor potrivit căruia alegerea unui an de referință comun a avut, fără îndoială, un caracter arbitrar, în sensul că afectează în mod diferit participanții la înțelegere în funcție de cifra de afaceri realizată în cursul aceluși an, trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței, utilizarea unui an de referință comun pentru toate întreprinderile care au participat la aceeași încălcare permite în principiu stabilirea amenzilor în mod uniform, cu respectarea principiului egalității, întrucât este apreciată pe deplin amploarea încălcării săvârșite în funcție de realitatea economică, astfel cum apărea în perioada relevantă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 octombrie 2003, *Aristrain/Comisia*, C-196/99 P, EU:C:2003:529, punctul 129, și Hotărârea din 16 noiembrie 2011, *ASPLA/Comisia*, T-76/06, nepublicată, EU:T:2011:672, punctul 112).
- 244 Pe de altă parte, trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței, o întreprindere determinată poate solicita ca, în privința sa, Comisia să se întemeieze pe o perioadă diferită de cea reținută în mod general numai cu condiția să demonstreze că cifra de afaceri pe care a realizat-o în această din urmă perioadă nu constituie, din motive care îi sunt proprii, un indiciu al dimensiunii sale veritabile și al puterii sale economice și nici al amplitudinii încălcării pe care aceasta a săvârșit-o (Hotărârea din 14 mai 1998, *Fiskeby Board/Comisia*, T-319/94, EU:T:1998:95, punctul 42).
- 245 În speță, reclamantele susțin că în anul 2004 au realizat o cifră de afaceri excepțională în sectorul cablurilor electrice ca urmare a finalizării proiectului „BASF” pentru suma de 4 700 000 de franci elvețieni (CHF) și a proiectului „Spania 9” pentru suma de 3 200 000 CHF, care nu ar fi reprezentative pentru cifra lor de afaceri în cursul participării lor la încălcare. Or, ele nu prezintă niciun element de probă în susținerea acestei afirmații, astfel încât Tribunalul nu are posibilitatea să aprecieze, în afară de realitatea și de compunerea cifrei lor de afaceri aferente anului 2004, amplitudinea variației acestei cifre de afaceri în raport cu cele aferente anilor 2003 și 2005. Pe de altă parte, reiese din raportul anual al Brugg Kabel pentru anul 2005 că, în pofida unui început de an dificil, vânzările au atins în acel an un nivel comparabil cu cel al anului precedent din cauza preluării unor comenzi numeroase în sectorul cablurilor electrice de înaltă tensiune în a doua parte a anului.
- 246 În aceste condiții, trebuie să se considere că reclamantele nu demonstrează că Comisia a săvârșit o eroare în cadrul stabilirii anului de referință pentru determinarea valorii vânzărilor care trebuiau luate în considerare în vederea calculării cuantumului de bază al amenzii. Rezultă astfel că primul aspect al celui de al șaselea motiv trebuie respins ca nefondat.

b) Cu privire la aprecierea gravității încălcării

- 247 Reclamantele impută Comisiei că a încălcat obligația de motivare care îi revine și că a săvârșit o eroare de apreciere în ceea ce privește proporția din valoarea vânzărilor de 19 % care a fost reținută în privința lor având în vedere gravitatea încălcării unice și continue.

1) *Cu privire la pretinsa încălcare a obligației de motivare în ceea ce privește stabilirea proporției din valoarea vânzărilor reținută având în vedere gravitatea încălcării*

- 248 Reclamantele susțin că Comisia a motivat în mod contradictoriu decizia atacată întrucât a precizat, pe de o parte, în considerentul (998) al deciziei atacate, că pentru stabilirea proporției din valoarea vânzărilor care a fost reținută având în vedere gravitatea încălcării ținea seama doar de o singură încălcare unică și continuă a cărei gravitate o evalua la 15 %, în timp ce, pe de altă parte, în considerentul (999) al deciziei menționate a majorat în mod selectiv proporția din valoarea vânzărilor care urma să fie luată în considerare cu 2 % în cazul întreprinderilor pretins participante la „configurația europeană a înțelegerii”, ce recurgea la o împărțire suplimentară a proiectelor privind cablurile electrice după cea efectuată deja în cadrul „configurației A/R” a înțelegerii. Procedând astfel, Comisia s-ar plasa în contradicție față de postulatul pe care ea însăși l-a stabilit, potrivit căruia mecanismele de împărțire la care recurgea această din urmă configurație și cele ale „configurației europene” ale acestei înțelegeri fac parte integrantă din încălcarea unică și continuă. Reclamantele apreciază că li se aplică astfel o primă cotă pentru gravitate de 15 % din cauza participării lor la încălcarea unică și continuă care cuprinde cele două configurații ale înțelegerii, iar ulterior o cotă pentru gravitate de 2 %, din nou din cauza participării lor la „configurația europeană a înțelegerii”. Logica aplicată de Comisie ar conduce astfel la o încălcare a principiului *ne bis in idem*.
- 249 În plus, reclamantele susțin că Comisia a încălcat obligația de motivare care îi revine întrucât a menționat în considerentele (1003) și (1004) ale deciziei atacate că o majorare a gradului de gravitate era justificată de cota de piață cumulată a întreprinderilor participante la înțelegere, precum și de sfera geografică a acesteia, fără a preciza cuantumul și nici compunerea acestei majorări. Ele subliniază că numai începând cu „concluziile” referitoare la gravitate, în considerentul (1010) al deciziei atacate, este posibilă calcularea cuantumului în discuție prin deducție.
- 250 Comisia contestă întreaga argumentație a reclamantelor.
- 251 În această privință, în primul rând, în ceea ce privește majorarea gradului de gravitate din cauza cotei de piață cumulate a întreprinderilor participante la înțelegere și din cauza sferei geografice a acesteia, trebuie să se arate că valoarea acestei majorări, și anume o cotă de 2 %, este precizată în considerentul (1010) al deciziei atacate, aspect confirmat, de altfel, de reclamante. În ceea ce privește lipsa de precizie din această decizie cu privire la contribuția adusă la această majorare de fiecare dintre cei doi factori aflați la originea sa, și anume cota de piață cumulată și sfera geografică a înțelegerii, în speță nu era necesară o asemenea precizare, motivarea fiind în această privință adaptată naturii actului în discuție și menționând în mod clar și neechivoc raționamentul Comisiei, ceea ce permite reclamantelor să ia cunoștință de măsura luată, iar Tribunalului să își exercite controlul.
- 252 În al doilea rând, referitor la pretinsul caracter contradictoriu al motivării deciziei atacate în ceea ce privește stabilirea proporției din valoarea vânzărilor care trebuie reținută având în vedere gravitatea încălcării, trebuie să se constate că aceasta decurge dintr-o interpretare eronată a deciziei atacate.
- 253 Reclamantele susțin în esență că Comisia a apreciat prima dată comportamentul participanților la încălcarea unică și continuă prin stabilirea proporției din valoarea vânzărilor care urma să fie reținută având în vedere gravitatea încălcării la 15 %, iar ulterior că aceasta a apreciat a doua oară același comportament atunci când a reținut o cotă suplimentară de 2 % pentru întreprinderile care au participat la „configurația europeană a înțelegerii”, precum și la „configurația A/R” a acestei înțelegeri.
- 254 Or, trebuie arătat că, în considerentul (998) al deciziei atacate, Comisia a menționat că încălcarea unică și continuă a articolului 101 TFUE și a articolului 53 din Acordul privind SEE la care participaseră destinatarii deciziei atacate consta în împărțirea clientelei și a piețelor. Comisia a precizat că o asemenea încălcare constituia prin însăși natura sa una dintre restrângerile cele mai grave ale concurenței deoarece denatura parametrii principali ai concurenței. Comisia a amintit că, în conformitate cu punctul 23 din Orientările din 2006 privind calcularea amenzilor, aceste practici sunt

în principiu sancționate sever și că gradul de gravitate se situează în general în partea superioară a intervalului. Comisia a precizat că ea considera că acest element ar justifica o cotă de 15 %, din cauza gravității faptelor.

- 255 În considerentul (999) al deciziei atacate, Comisia a precizat în continuare că, în afară de mecanismele de alocare ale „configurației A/R a înțelegerii”, anumite proiecte referitoare la SEE aveau ca obiect o împărțire suplimentară între producătorii europeni în cadrul „configurației europene” a acestei înțelegeri și că aceste acțiuni care erau specifice doar producătorilor europeni au intensificat atingerea adusă concurenței deja cauzată prin acordul de împărțire a piețelor între producătorii europeni, japonezi și sud-coreeni și, prin urmare, gradul de gravitate a încălcării. Comisia a menționat în continuare că denaturarea suplimentară cauzată de această configurație justifica o majorare a gradului de gravitate a încălcării cu 2 % în cazul întreprinderilor care au participat la acest aspect al încălcării.
- 256 Reiese în mod clar din considerentele (998) și (999) ale deciziei atacate că Comisia a apreciat că procentul minim al vânzărilor care urma să fie luat în considerare în cazul tuturor întreprinderilor cărora li se putea stabili răspunderea pentru încălcarea unică și continuă era 15 %, independent de nivelul participării lor la înțelegere, dar că putea fi reținut un procent suplimentar de 2 % împotriva întreprinderilor care au participat la „configurația A/R a înțelegerii”, precum și la „configurația europeană” a acestei înțelegeri, pentru motivul că efectele anticoncurențiale ale primei dintre cele două configurații erau consolidate de efectele anticoncurențiale ale celei de a doua configurații.
- 257 Așadar, reclamantele susțin în mod greșit că motivarea deciziei atacate referitoare la gravitatea încălcării este contradictorie în această privință. De asemenea, reclamantele invocă fără succes o încălcare a principiului *ne bis in idem*, deoarece raționamentul Comisiei expus în considerentele (998) și (999) ale deciziei atacate nu conduce la sancționarea de două ori a aceluiași fapt.

2) Cu privire la pretinsa eroare rezultată, în cadrul stabilirii proporției din valoarea vânzărilor care a fost reținută în privința gravității încălcării, din neluarea în considerare a faptului că reclamantele nu fabricau cabluri electrice submarine în perioada încălcării

- 258 Reclamantele susțin că, potrivit jurisprudenței, la stabilirea proporției din valoarea vânzărilor care urma să fie reținută având în vedere gravitatea încălcării Comisia trebuia să ia în considerare faptul că nu produceau cabluri electrice submarine în perioada încălcării. Potrivit acestora, Comisia nu putea să ignore pur și simplu această obligație susținând că împrejurarea respectivă fusese luată deja în considerare la calcularea amenzii, prin neincluderea vânzării de cabluri electrice submarine în valoarea vânzării. Ele afirmă că aceeași soluție este valabilă și în împrejurarea că nu aplicau regula pieței naționale și nu participau la alocarea unor proiecte de mare anvergură.
- 259 Comisia contestă argumentele reclamantelor.
- 260 În această privință, trebuie arătat că în considerentul (1000) al deciziei atacate Comisia a explicat că, în esență, la stabilirea proporției din valoarea vânzării care urma să fie reținută având în vedere gravitatea încălcării nu trebuia să țină seama de faptul că reclamantele nu produceau cabluri electrice submarine în perioada încălcării din moment ce ținuse seama de această împrejurare la stabilirea valorii vânzării realizate de ele.
- 261 În plus, astfel cum arată în mod întemeiat Comisia, doar jurisprudența invocată de reclamante pentru a contesta această apreciere este nepertinentă în speță.
- 262 Astfel, în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 30 noiembrie 2011, Quinn Barlo și alții/Comisia (T-208/06, EU:T:2011:701), Tribunalul a statuat că reclamanta nu avea sau nu trebuia să aibă cunoștință de acordurile referitoare la alte produse. Or, astfel cum s-a constatat la punctul 222 de mai sus, în speță, reclamantele aveau cunoștință de acordurile referitoare la cablurile electrice submarine.

- 263 De asemenea, în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 16 septembrie 2013, Zucchetti Rubinetteria/Comisia (T-396/10, EU:T:2013:446), acordurile priveau grupe de produse diferite și producători diferiți. Nici în acea cauză, niciuna dintre întreprinderile participante nu avea cunoștință de toate tipurile de acorduri, iar participarea întreprinderii reclamante era restrânsă la o piață națională.
- 264 În cauzele în care s-au pronunțat Hotărârea din 30 noiembrie 2011, Quinn Barlo și alții/Comisia (T-208/06, EU:T:2011:701), și Hotărârea din 16 septembrie 2013, Zucchetti Rubinetteria/Comisia (T-396/10, EU:T:2013:446), nu era posibil să se stabilească în sarcina reclamantelor răspunderea pentru comportamentul celorlalți participanți la înțelegere întrucât ele nu aveau cunoștință de aceasta. În speță, dimpotrivă, astfel cum s-a constatat la punctul 223 de mai sus, reclamantele aveau deplină cunoștință de conținutul acordurilor și, așadar, puteau fi considerate în mod întemeiat răspunzătoare pentru întreaga încălcare.
- 265 Rezultă că reclamantele nu au demonstrat săvârșirea de către Comisie a unei erori întrucât la stabilirea proporției din valoarea vânzărilor care urma să fie reținută în cazul lor având în vedere gravitatea încălcării nu a ținut seama de împrejurarea că ele nu au fabricat cabluri electrice submarine în perioada încălcării.

3) Cu privire la pretinsa încălcare a principiului egalității de tratament

- 266 Reclamantele impută Comisiei că a apreciat că participarea lor la „configurația europeană a înțelegerii” și, astfel, la al doilea „nivel de alocare” al înțelegerii respective prezenta un grad de gravitate mai mare și impunea, așadar, o majorare cu 2 % a proporției din valoarea vânzărilor care urma să fie reținută în cazul lor, având în vedere gravitatea încălcării. În opinia reclamantelor, această împrejurare determină sancționarea cu o pedeapsă la fel de gravă, pentru motivul că erau pretins informate despre rezultatele discuțiilor în cadrul „configurației A/R” a acestei înțelegeri, ca cea aplicată întreprinderilor care au participat în mod activ la configurațiile respective, care au conceput, au coordonat și au impus întreaga înțelegere și care au beneficiat de asemenea cel mai mult de acorduri.
- 267 Comisia contestă argumentația reclamantelor.
- 268 În această privință, trebuie amintit că, de fiecare dată când Comisia decide să impună amenzi în temeiul dreptului concurenței, aceasta are obligația de a respecta principiile generale de drept, printre care se numără principiul egalității de tratament, astfel cum este interpretat de instanțele Uniunii. Potrivit unei jurisprudențe constante, acest principiu al egalității de tratament sau al nediscriminării impune ca situații comparabile să nu fie tratate în mod diferit, iar situații diferite să nu fie tratate în același mod, cu excepția cazului în care un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv (a se vedea Hotărârea din 27 iunie 2012, Bolloré/Comisia, T-372/10, EU:T:2012:325, punctul 85 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 19 ianuarie 2016, Mitsubishi Electric/Comisia, T-409/12, EU:T:2016:17, punctul 108 și jurisprudența citată).
- 269 În speță, în considerentul (999) al deciziei atacate, Comisia a justificat o majorare cu 2 % a proporției din valoarea vânzărilor care urma să fie reținută având în vedere gravitatea încălcării în cazul anumitor întreprinderi care au participat la încălcare prin faptul că acestea au participat la „configurația europeană a înțelegerii” care intensificase atingerea adusă concurenței cauzată deja de acordul de împărțire a piețelor între producătorii europeni, japonezi și sud-coreeni. Rezultă că criteriul luat în considerare de Comisie pentru a justifica această majorare era legat de simpla participare la „configurația europeană a înțelegerii”, iar nu de caracterul mai mult sau mai puțin activ al acestei participări. Din moment ce, astfel cum s-a constatat la punctul 233 de mai sus, Comisia a imputat în mod întemeiat reclamantelor participarea la încălcarea unică și continuă, inclusiv la

„configurația europeană a înțelegerii”, acestea nu pot susține în mod temeinic că au făcut obiectul unui tratament mai puțin favorabil decât alte întreprinderi europene care au participat la aceeași configurație și cărora li s-a aplicat aceeași majorare.

- 270 În definitiv, trebuie să se arate că în stadiul aprecierii circumstanțelor atenuante s-a ținut seama de caracterul mai mult sau mai puțin activ al participării la încălcarea a diferitor întreprinderi destinate ale deciziei atacate. Reclamantele au fost astfel clasificate în grupul participanților intermediari, în timp ce întreprinderile care au avut un rol de lider în „configurația europeană a înțelegerii” și în „configurația A/R” a înțelegerii respective, și anume Nexans France, Pirelli și Prysmian, au fost clasificate în nucleul dur al înțelegerii. Drept consecință a acestei diferențe de clasificare, Comisia a acordat reclamantelor o reducere a cuantumului amenzii de 5 %, în timp ce a exclus o asemenea reducere în cazul Nexans France, al Pirelli și al Prysmian. Rezultă că reclamantele nu demonstrează că Comisia a încălcat principiul egalității de tratament prin faptul că le-a aplicat aceeași majorare cu 2 % a proporției din valoarea vânzărilor care urma să fie reținută, având în vedere gravitatea încălcării, ca și în cazul Nexans France, al Pirelli și al Prysmian.
- 271 Având în vedere considerațiile care precedă, al doilea aspect al celui de al șaselea motiv trebuie respins ca nefondat.

c) Cu privire la stabilirea unui coeficient de 4,91 pentru durata participării reclamantelor la încălcare

- 272 Reclamantele impută Comisiei că a aplicat un coeficient de 4,91 pentru durata participării lor la încălcare care nu ține seama de faptul că aceasta nu a demonstrat că participarea lor la încălcare nu a început înainte de 3 iulie 2002 și că aceasta a fost întreruptă în special între 12 mai 2005 și 8 decembrie 2005. În opinia reclamantelor, Comisia ar fi trebuit să aplice, în consecință, un coeficient de 3,79.
- 273 Comisia contestă argumentația reclamantelor.
- 274 În această privință, este suficient să se amintească faptul că, astfel cum s-a constatat la punctul 213 de mai sus, Comisia a stabilit în mod corect data la care a început participarea reclamantelor la încălcare, 14 decembrie 2001, și nu a săvârșit o eroare considerând că participarea lor a continuat până la 16 noiembrie 2006.
- 275 Prin urmare, al treilea aspect al celui de al șaselea motiv trebuie respins ca nefondat.

d) Cu privire la cuantumul taxei de intrare

- 276 Reclamantele impută Comisiei că nu a prezentat un motiv autonom în ceea ce privește taxa de intrare invocată în considerentul (1013) al deciziei atacate și că s-a limitat să facă trimitere la considerentele (998)-(1010) ale deciziei menționate, referitoare la calculul cuantumului de bază. În opinia reclamantelor, în temeiul punctelor 22 și 25 din Orientările din 2006 privind calcularea amenzilor, Comisia ar fi trebuit să ia în considerare participarea lor obiectivă la toate elementele încălcării sau cunoașterea lor subiectivă a acestor elemente, chiar a unei părți dintre acestea. Taxa de intrare ar fi trebuit să reflecte, în consecință, faptul că reclamantele nu puteau să fie răspunzătoare pentru acordurile referitoare la cablurile electrice submarine, la piețele naționale și la proiectele de mare anvergură.
- 277 Comisia contestă argumentația reclamantelor.

278 În această privință, trebuie amintit că, potrivit punctului 25 din Orientările din 2006 privind calcularea amenzilor:

„[...] independent de durata participării unei întreprinderi la încălcare, Comisia include în cuantumul de bază o sumă între 15 % și 25 % din valoarea vânzărilor, astfel cum este definită de secțiunea A de mai sus, pentru a descuraja întreprinderile chiar și să participe la acorduri orizontale de fixare a prețului, de împărțire a pieței și de limitare a producției. De asemenea, Comisia poate aplica o astfel de sumă suplimentară și în cazul altor încălcări. Pentru a decide proporția din valoarea vânzărilor care trebuie luată în calcul într-un anumit caz, Comisia ține seama de un anumit număr de factori, în special de factorii identificați la punctul 22.”

279 Punctul 22 din Orientările din 2006 privind calcularea amenzilor are următorul cuprins:

„Pentru a decide dacă proporția din valoarea vânzărilor care trebuie luată în calcul într-un anumit caz ar trebui să se situeze la limita inferioară sau la cea superioară a intervalului menționat anterior, Comisia ține seama de un anumit număr de factori precum natura încălcării, cota de piață cumulată a tuturor părților în cauză, sfera geografică a încălcării și punerea în aplicare sau nu a încălcării.”

280 Întemeindu-se în mod expres pe punctul 25 din Orientările din 2006 privind calcularea amenzilor, în considerentul (1013) al deciziei atacate, Comisia a arătat că, pentru a stabili procentul specific care urma să fie aplicat, ținea seama de elementele menționate în considerentele (998)-(1010) ale deciziei menționate.

281 Or, trebuie să se arate că considerentele (998)-(1002) ale deciziei atacate privesc natura încălcării, considerentul (1003) al deciziei menționate privește cota de piață cumulată deținută de participanții la încălcare, considerentul (1004) al acestei decizii privește sfera geografică a încălcării, iar considerentele (1005)-(1009) ale aceleiași decizii privesc punerea sa în aplicare. Trebuie să se sublinieze că, în considerentul (1008) al deciziei atacate, Comisia a precizat că, astfel cum reieșea din cuprinsul punctului 4.3.3 din decizia în discuție, toate întreprinderile aveau cunoștința de toate celelalte comportamente ilicite preconizate sau puse în aplicare de ceilalți participanți la încălcare sau ar fi putut să le prevadă în mod rezonabil și să fie pregătite să accepte riscul ce decurgea din acestea.

282 În plus, în considerentul (1014) al deciziei atacate, Comisia a precizat că procentul care urma să fie aplicat cuantumului suplimentar era de 17 % în cazul Sumitomo Electric Industries, al Hitachi Cable, al Furukawa Electric, al Fujikura, al SWCC Showa Holdings, al Mitsubishi Cable Industries, al LS Cable & System și al Taihan Electric Wire și de 19 % în cazul Nexans France, al Prysmian, al ABB, al Brugg Kabel, al Safran, al Silec Cable, al nkt cables și al întreprinderilor răspunzătoare „în solidar” cu vreuna dintre acestea.

283 În consecință, în măsura în care, prin intermediul argumentației pe care o prezintă, reclamantele invocă o nemotivare a deciziei atacate în ceea ce privește taxa de intrare, trebuie să se constate că aceasta este nefondată, reclamantele fiind în măsură să înțeleagă motivele pentru care Comisia a ales să le aplice o taxă de intrare care corespunde cu 19 % din valoarea vânzărilor, iar Tribunalul fiind în măsură să controleze legalitatea deciziei atacate în această privință.

284 Pe de altă parte, în măsura în care reclamantele impută Comisiei că a săvârșit o eroare prin faptul că nu a ținut seama, în cadrul stabilirii taxei de intrare, de împrejurarea că nu puteau fi răspunzătoare pentru acordurile privind cablurile electrice submarine, piețele naționale și proiectele de anvergură, este suficient să se amintească faptul că, astfel cum s-a constatat la punctul 233 de mai sus, Comisia a imputat reclamantelor participarea la încălcarea unică și continuă fără a săvârși o eroare.

285 Prin urmare, al patrulea aspect al celui de al șaselea motiv trebuie să fie respins ca nefondat.

e) Cu privire la circumstanțele atenuante

286 Reclamantele impută Comisiei, în primul rând, că a săvârșit o eroare prin faptul că le-a clasificat printre participanții intermediari la înțelegere și că le-a acordat, în consecință, o reducere a cuantumului amenzii de 5 %, deși rolul pasiv pe care l-au avut în înțelegere, demonstrat prin atitudinea lor perturbatoare și prin încercările de fi disciplinate, justifică să fie clasificate printre participanții marginali ai înțelegerii și să li se acorde, în consecință, o reducere a cuantumului amenzii de 10 %. În al doilea rând, ele susțin că această situație constituie o încălcare a principiilor egalității de tratament și proporționalității întrucât ele au avut un rol comparabil cu cel al nkt cables, pe care Comisia a clasificat-o printre participanții marginali ai înțelegerii și căreia Comisia i-a acordat, în consecință, o reducere a cuantumului amenzii de 10 %. În al treilea rând, ele susțin că Comisia a săvârșit o eroare întrucât nu a ținut seama, în calitate de circumstanțe atenuante, de faptul că în cazul unei încălcări unice și continue întreprinderii în cauză i se impută, în plus față de comportamentul propriu, comportamente ilicite care nu îi aparțin. Potrivit reclamantelor, în cazul unei încălcări unice și continue, faptele care au contribuit la încălcare ar trebui să fie luate în considerare în mod specific la nivelul ajustării cuantumului de bază al amenzii. În al patrulea rând, ele susțin că ar fi trebuit să beneficieze și de o reducere suplimentară a cuantumului amenzii, de 1 %, la fel ca Mitsubishi Cable Industries și SWCC Showa Holdings pentru perioada anterioară constituirii Exsym și la fel ca LS Cable & System și Taihan Electric Wire, pentru că nu au cunoscut anumite aspecte ale încălcării și, prin urmare, pentru lipsa răspunderii lor îndeosebi în ceea ce privește cablurile electrice submarine și proiectele de mare anvergură.

287 Comisia contestă toate argumentele reclamantelor.

288 În această privință, în primul rând, în ceea ce privește clasificarea reclamantelor drept participanți intermediari la înțelegere, trebuie să se arate că ele încearcă să invoce fără succes că au avut un rol pasiv în încălcare.

289 Astfel, trebuie amintit că, după cum reiese în mod întemeiat din considerentul (572) al deciziei atacate, deși reclamantele nu erau implicate în constituirea înțelegerii și nu au asistat la nicio reuniune A/R, angajații lor au asistat la cel puțin 17 reuniuni anticoncurențiale cu membrii R ai înțelegerii, în intervalul decembrie 2001-noiembrie 2006.

290 De altfel, trebuie amintit că s-a constatat deja la punctul 175 de mai sus că, în mod contrar celor susținute de reclamante, elementele de probă reunite de Comisie erau suficiente pentru a demonstra că ele au participat la 14 decembrie 2001 la Divonne-les-Bains la o primă reuniune a membrilor R ai înțelegerii.

291 În plus, din elementele de probă reunite de Comisie reiese că reclamantele au încercat să organizeze o reuniune R în luna aprilie 2002.

292 Astfel, într-un e-mail din 9 aprilie 2002, intitulat „Meeting in the area of BRUGG” (reuniune în regiunea Brugg), domnul N. a menționat următoarele:

„Aceasta este pentru a confirma invitația la Brugg pentru următoarea reuniune. Am făcut o rezervare pentru reuniune și pentru dejun într-un loc privat, în apropiere [...], joi 25 aprilie 2002

Max. 20 de persoane [...]

Vă rog să îmi confirmați identitatea și numărul persoanelor care vor sosi în ziua precedentă.

Vă rog să transmiteți invitația celorlalți participanți și să confirmați din nou data și reuniunea [...]

- 293 Or, trebuie arătat că e-mailul din 9 aprilie 2002 este adresat de domnul N. domnului J, căruia îi solicită să transmită informația celorlalți participanți la reuniune, mai degrabă decât să o facă el personal. În același mod, domnul N. solicită domnului J. să îi confirme câte persoane vor sosi cu o zi înainte de reuniune. Reiese, așadar, că domnul N. se adresează domnului J. în calitate de coordonator al reuniunii. Or, nu s-a contestat că domnul J. a ocupat tocmai funcția de coordonator al membrilor R ai înțelegerii. În plus, trebuie să se constate că reclamantele nu contestă afirmațiile Comisiei referitoare la conținutul acestui e-mail în înscrisurile lor.
- 294 Mai mult, înseși reclamantele admit în înscrisurile lor că și-au asumat organizarea materială a unei reuniuni a membrilor R ai înțelegerii la 3 iunie 2002. Desigur, astfel cum arată reclamantele, faptul de a organiza din punct de vedere material asemenea reuniuni nu este, în sine, semnul că exercitau un rol asemănător celui al unui coordonator al înțelegerii. De altfel, este cert că acest rol care implica, de exemplu, convocarea reuniunilor, propunerea unei ordini de zi sau distribuirea unor documente pregătitoare era asumat în speță de domnul J. Totuși, trebuie să se arate că organizarea materială a unei reuniuni R implică neîndoiește din partea persoanei care și-o asumă o voință de a contribui în mod activ la funcționarea înțelegerii.
- 295 Pe de altă parte, reclamantele afirmă de asemenea fără succes că rolul pasiv pe care l-au jucat în încălcare este demonstrat de numeroasele manifestări de indisciplină în cadrul înțelegerii.
- 296 Astfel, ținând seama de numeroasele exemple necontestate de punere în aplicare a încălcării de către reclamante, citate în considerentul (493) al deciziei atacate, împrejurarea că în anumite cazuri reclamantele nu au respectat regulile de funcționare a înțelegerii prin refuzul de a respecta regula pieței naționale în cadrul configurației europene sau prin nerespectarea preferinței prestabilite referitoare la proiectele care urmau să fie realizate în „teritoriile de export” nu este suficientă pentru a infirma constatarea potrivit căreia acordurile au fost puse în aplicare de reclamante. Astfel cum arată Comisia în mod întemeiat, această constatare este cu atât mai adevărată, cu cât o anumită instabilitate este inerentă chiar naturii înțelegerilor, ceea ce face ca o dezertare ocazională a anumitor membri și represaliile pe care le antrenează în cadrul „configurației europene a înțelegerii” să fie tipice unei asemenea împărțiri a pieței. În perioada încălcării care le este imputată, reclamantele au respectat în principiu modalitățile convenite, aspect confirmat de domnul N. în e-mailul din 24 ianuarie 2006 adresat domnului J., citat la punctele 195 și 196 de mai sus. Prin urmare, elementele de probă citate de reclamante, referitoare la eventuale măsuri destinate să le disciplineze, nu pot servi ca probe ale rolului lor pasiv.
- 297 În consecință, trebuie să se constate că Comisia nu a săvârșit nicio eroare prin faptul că a clasificat reclamantele printre participanții intermediari ai încălcării.
- 298 Prin urmare, argumentul reclamantelor potrivit căruia, în ceea ce privește participarea la înțelegere, se aflau în aceeași situație ca nkt cables trebuie respins ca inoperant. Astfel, un asemenea argument, presupunând că este fondat, ar fi de natură să justifice o majorare a quantumului amenzii aplicate nkt cables. În schimb, o asemenea împrejurare nu este pertinentă în ceea ce privește acordarea unei reduceri a quantumului amenzii aplicate reclamantelor pentru circumstanțe atenuante, întrucât principiul egalității de tratament nu poate sta la baza vreunui drept la aplicarea nediscriminatorie a unui tratament nelegal (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 septembrie 2002, Pfizer Animal Health/Consiliul, T-13/99, EU:T:2002:209, punctul 479).
- 299 În al doilea rând, referitor la pretinsa încălcare a principiului egalității de tratament în ceea ce privește reducerea suplimentară a quantumului amenzii cu 1%, este suficient să se constate că afirmația reclamantelor potrivit căreia ar fi trebuit să beneficieze de o asemenea reducere pentru motivul că nu aveau cunoștință de acordurile privind cablurile electrice submarine și că nu puteau să participe la alocarea unor proiecte de mare anvergură se întemeiază, astfel cum s-a constatat la punctele 219, 220 și 222 de mai sus, pe o premisă eronată.

- 300 În al treilea rând, în ceea ce privește critica întemeiată pe faptul că, în cadrul aprecierii circumstanțelor atenuante, Comisia ar fi trebuit să țină seama de natura unică și continuă a încălcării, trebuie să se arate, ca și Comisia, că noțiunea de încălcare unică și continuă nu impune în sine o reducere a cuantumului amenzii. Astfel cum s-a constatat la punctul 297 de mai sus, având în vedere elementele de fapt aflate în posesia sa, pe de o parte, Comisia a apreciat în mod corect contribuția reclamantelor la punerea în aplicare a înțelegerii, clasificându-le într-o categorie intermediară. Pe de altă parte, valoarea vânzărilor evidențiază importanța economică a reclamantelor doar luând în considerare cablurile electrice pe care le produc. Luarea în considerare a acțiunilor celorlalți participanți la înțelegere nu poate justifica o reducere suplimentară a cuantumului amenzii deoarece sunt în concordanță cu modul de organizare a înțelegerii pus la punct de participanți, întemeiat pe diviziunea muncii, supravegheat în mod continuu și strict.
- 301 Rezultă din cele de mai sus că, fără a încălca principiul egalității de tratament și fără a săvârși o eroare de apreciere, Comisia a clasificat reclamantele printre participanții intermediari la înțelegere și le-a acordat, în consecință, o reducere a cuantumului amenzii de 5 %.
- 302 Având în vedere considerațiile care precedă, se impune respingerea celui de al cincilea aspect al celui de al șaselea motiv ca nefondat și, prin urmare, a acestuia din urmă în întregime.
- 303 Întrucât examinarea motivelor prezentate de reclamante nu a evidențiat nicio nelegalitate care să afecteze decizia atacată, concluziile în anulare trebuie respinse în totalitate.

B. Cu privire la concluziile prin care se solicită reducerea cuantumului amenzii aplicate

- 304 Înainte de examinarea concluziilor reclamantelor prin care urmăresc să obțină o reducere a cuantumului amenzii care le-a fost aplicată, trebuie amintit că controlul legalității este completat de competența de fond care este recunoscută instanței Uniunii de articolul 31 din Regulamentul nr. 1/2003, în conformitate cu articolul 261 TFUE. Această competență autorizează instanța, dincolo de simplul control al legalității sancțiunii, să substituie aprecierea Comisiei cu propria apreciere și, în consecință, să anuleze, să reducă sau să majoreze amenda sau penalitatea cu titlu cominatoriu aplicată. Trebuie însă subliniat că exercitarea competenței de fond nu echivalează cu un control din oficiu și trebuie amintit că procedura în fața instanțelor Uniunii este în contradictoriu. Cu excepția motivelor de ordine publică pe care instanța este ținută să le ridice din oficiu, cum ar fi nemotivarea deciziei atacate, sarcina de a invoca motive împotriva acesteia din urmă și de a prezenta elemente de probă în susținerea acestor motive revine reclamantului (Hotărârea din 8 decembrie 2011, KME Germany și alții/Comisia, C-389/10 P, EU:C:2011:816, punctele 130 și 131).
- 305 Reclamantele solicită reducerea cuantumului amenzii care le-a fost aplicată pentru motivele menționate în cadrul celui de al șaselea motiv. Or, pe de o parte, al șaselea motiv invocat de reclamante în susținerea concluziilor în anulare pe care le-au formulat a fost respins, iar, pe de altă parte, în speță nu există elemente care ar fi de natură să justifice o reducere a cuantumului acestei amenzi. Rezultă că trebuie respinse concluziile privind reducerea cuantumului respectiv.
- 306 Având în vedere toate considerațiile care precedă, acțiunea trebuie respinsă în totalitate.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 307 Potrivit articolului 134 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât reclamantele au căzut în pretenții, se impune obligarea acestora la plata cheltuielilor de judecată, conform concluziilor Comisiei.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a opta)

declară și hotărăște:

- 1) **Respinge acțiunea.**
- 2) **Obligă Brugg Kabel AG și Kabelwerke Brugg AG Holding la plata cheltuielilor de judecată.**

Collins

Kancheva

Barents

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 12 iulie 2018.

Semnături

Cuprins

I. Istoricul cauzei.....	1
A. Reclamantele și sectorul în cauză.....	2
B. Procedura administrativă	2
C. Decizia atacată	3
1. Încălcarea în cauză.....	3
2. Răspunderea reclamantelor	4
3. Amenda aplicată	4
II. Procedura și concluziile părților	5
III. În drept	6
A. Cu privire la concluziile în anulare	6
1. Cu privire la primul motiv, întemeiat pe încălcări ale dreptului la apărare și ale dreptului la un proces echitabil	7
a) Cu privire la notificarea în limba engleză a solicitărilor de informații și a comunicării privind obiecțiunile	7
b) Cu privire la refuzul Comisiei de a acorda accesul la răspunsurile formulate de ceilalți destinatari ai comunicării privind obiecțiunile	11
2. Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe necompetența Comisiei pentru a sancționa o încălcare săvârșită într-un stat terț și lipsită de incidență în SEE	15
3. Cu privire la al treilea și la al patrulea motiv, întemeiate pe o eroare de apreciere, pe o încălcare a dreptului la prezumția de nevinovăție, pe erori de fapt, pe denaturarea unor elemente de probă și pe o încălcare a obligației de motivare privind pretinsa participare a reclamantelor la o încălcare unică și continuă	18
a) Considerații introductive	18
b) Cu privire la caracterul unic al încălcării	19
c) Cu privire la durata participării reclamantelor la încălcare.....	23
1) Cu privire la începutul participării reclamantelor la înțelegere	23
2) Cu privire la caracterul neîntrerupt al participării reclamantelor la încălcare.....	29
d) Cu privire la intenția reclamantelor de a contribui la ansamblul obiectivelor înțelegerii și cu privire la cunoașterea de către ele a anumitor comportamente ilicite.....	34
e) Cu privire la dovada că reclamantele aveau cunoștință de acordurile referitoare la diferitele proiecte privind cablurile electrice	36

f) Cu privire la motivarea deciziei atacate referitoare la identitatea proiectelor privind cablurile electrice în cauză	36
4. Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat pe o încălcare a articolului 101 TFUE și a articolului 53 din Acordul privind SEE	37
5. Cu privire la al șaselea motiv, întemeiat pe o încălcare a articolului 23 alineatele (2) și (3) din Regulamentul nr. 1/2003, pe încălcări ale principiilor egalității de tratament, proporționalității și ne bis in idem, pe o încălcare a obligației de motivare, pe mai multe erori de apreciere și pe un abuz de putere în ceea ce privește calcularea cuantumului amenzii aplicate reclamantelor ..	37
a) Cu privire la alegerea anului 2004 drept an de referință al valorii vânzărilor pentru calcularea cuantumului de bază al amenzii	37
b) Cu privire la aprecierea gravității încălcării	39
1) Cu privire la pretinsa încălcare a obligației de motivare în ceea ce privește stabilirea proporției din valoarea vânzărilor reținută având în vedere gravitatea încălcării	40
2) Cu privire la pretinsa eroare rezultată, în cadrul stabilirii proporției din valoarea vânzărilor care a fost reținută în privința gravității încălcării, din neluarea în considerare a faptului că reclamantele nu fabricau cabluri electrice submarine în perioada încălcării	41
3) Cu privire la pretinsa încălcare a principiului egalității de tratament	42
c) Cu privire la stabilirea unui coeficient de 4,91 pentru durata participării reclamantelor la încălcare	43
d) Cu privire la cuantumul taxei de intrare	43
e) Cu privire la circumstanțele atenuante	45
B. Cu privire la concluziile prin care se solicită reducerea cuantumului amenzii aplicate	47
Cu privire la cheltuielile de judecată	47